

Polština plačana v gotovini.

VIGRED

DEKLIŠKI LIST

Oklic naročnicam in čitateljicam „Vigredi“.

Z letošnjim letom dopolni »Vigred« svoje peto leto. Mlada je še, toda odkar vas obiskuje, ste jo vzljubile in rade jo imate in težko pričakujete. A tudi »Vigred« bi rada postala še bolj vredna te vaše ljubezni in v novem letu rada nudila še več kot je doslej. Zato se obrača na vas s to-le prošnjo:

D o 1. n o v e m b r a naj vsaka naročnica napiše in pošlje uredništvu »Vigredi«, Ljubljana, Ljudski dom:

Ali ji je »Vigred« v celoti všeč ali kaj ji ni všeč? — Ali se ji zdi primerna sedanja razvrstitev snovi, ali bi rada drugačno, in kako drugačno? — Kaj se ji zdi, da za »Vigred« ni primerno in potrebno? — Katere rubrike lahko odpadejo? — Kakšne rubrike naj se na novo vpeljejo? — Ali ugajajo uvodni članki, ali si želite drugačnih? — Ali naj ostanejo »Večerni razgovori«, ali naj se opuste? — Ali naj prihajajo vzgojni in umetnostni članki vsak mesec, ali redkeje? — Ali ugajajo pesemce take, ali si želite drugačnih? — Ali naj bo prihodnje leto samo ena povest, ali dve kakor letos? — Ali je všeč »Rožni dom«, ali naj odpade? — Ali se zdi rubrika »Od srca do srca« potrebna, ali jo lahko pogrešate? — Kaj pravijo Vigrednice-gospodinje še prav posebno? — Ali naj hodimo tudi drugam gledat, kako se imajo, ali ne? — In rubrika za organizacijo? Kaj naj privzame? — Kaj pravite k drobižu?

Vsaka naročnica ima dolžnost, da se briga za svoj list in s svojim svetom pripomore do izboljšanja. Zato do 1. novembra toliko nasvetov, kolikor je naročnic! — Za najboljši nasvet nagrada: prav lep knjižni dar!

Uredništvo »Vigredi«.

Mehanično umetno vezenje zastorov, perila, monogramov, zastav, oblek, entlanja, vložkov in čipk, ažuriranje.

Matek in Mikeš, Ljubljana

poleg hotela »Štrukelj«

Predtiskanje in prebadanje vzorcev za ženska ročna dela. Brezkonkurenčna, izvršitev in zelo cena dela.

Vsebina:

R. L. T.: Marija — naša zvezda! . . .	193	Rožni dom	
Anica Meznaričeva: Me, dekleta — . . .	194	F. G.: Pred „žegnanjem“ v Rožnem domu	211
Iva: Gozd v jeseni	195	Od srca do srca	212
Henriette Brey — A. Lebar: »Je pa davi slan'ca pala...«	195	Vigrednica-gospodinja	214
Franjo Neubauer: Jutranja zarja	203	Organizacija:	
Matko Krevh: Spokornica	204	Iz orliške centrale	215
Marjanka: Mati ubogih deklic	207	Sestre sestram	216
Slavko Savinšek: Iz življenja v življenju	208		

VIGRED

DEKLIŠKI LIST

LETO V / V LJUBLJANI, 1. SEPTEMBRA 1927 / ŠTEV. 9

R. L. T.:

Marija — naša zvezda!

Mornar na visokem morju se željno ozira v temni noči za zvezdo večernico ali jutranjico, da mu pokaže pot.

Pa ne samo to, tudi v tolažbo mu je, v tiho radost in še kakor obet svidenja.

Da je ta ljubezen do zvezd ne samo last naših dni temveč tudi davnih vekov, ki so že utonili v večnosti, nam dokazuje eden najlepših himnov Marijinih:

*Ave Maris stella
Dei Mater alma...*

*Zdrava Morska zvezda
Mila božja Mati...
Raj odpri nam zlati!*

V sveti noči prepeva kor o novorojenem Jezusu besede:

„Dete nam je rojeno — Sin nam je dan — knez miru bo njegovo ime.“

Na dan rojstva Morske zvezde nam pridejo nehote na misel iste besede:

Dete nam je rojeno — sestra nam je dana — naša ljubezen in naše upanje in naše zavetje — in zvezda jutranja bo njeno ime...

Ob takih dneh nam mora ljubezen do Nje iznova zagoreti!

Da bo res, sestra: Marija — tvoja ljubezen, — tvoje upanje, — tvoje zavetje! Naj vodi, Zvezda, tvojo mladost, naj hodi s teboj po dekliških potih!

Z njo zôri iz deklíce v ženo, iz žene v mater!

Saj vendar veš, da je resnica:

*Naj bo kakor hoče —
Dokler mi je Marija Mati
Mi bo Bog — Oče.*

Me, dekleta —.

Jmamo svoje deklško društvo; Orlice smo, ali članice Dekliških zvez. Stara doba pa nas ne razume in vprašuje: »Čemu društvo? Družina je edino prava in tudi opravičena družba za mlada dekleta!« In me ne smemo samo kratko odgovoriti: »Stari čas, ti tega ne razumeš! Živimo v novih časih in vse bolje razumemo.« To bi bil prepovršen odgovor.

Res je, da je prvotna in prva družba bila družina in je to tudi še v današnjih časih; res pa je tudi, da nova doba pripravlja nove oblike za starega duha. Tudi način, kako se oblačimo, kako se prehranjujemo, kako sploh živimo, je danes drugačen, kakor pred sto in tudi pred petdeset, da, celo pred dvajset leti. Kar nas je dvignilo iz družine, ni bilo društvo, ne zabava, ne telovadba, nego živa potreba, da si poiščemo potrebne nadaljnje izobrazbe za sodobno življenje, ki nam je samo družina ne more dati. Kajti, kje naj bi naše matere zmogle vse to, kje dobile časa za vse to? Iz teh povsem drugačnih življenjskih razmer, iz žive potrebe po nadaljnji izobrazbi so nastala naša deklška društva, ki pa nas nočejo odtujevati domu in družini, temveč ju slej ko prej priznavajo kot prvotno in najvažnejše torišče človeškega dela. Saj nam je jasno, da bi se reklo, ločiti se od družine in družinskega življenja, prav toliko, kakor zoperstaviti se večnim božjim zakonom.

Nočemo in ne smemo naših društev postavljati v isto vrsto, kakor družino, ker vemo, da je družina prva in naša društva le njena pomoč, ko nadaljujejo njeno započeto delo. Torej ne mimo družine in brez nje, nego z njo in v njenem smislu!

Me, dekleta! To pomeni nekaj več kot pa samo brezskrben smeh, smehljajoče oči, pesem na ustih! To pomeni že klic k ženskemu poslanstvu. Žensko bistvo je materinstvo in žensko poslanstvo je apostolat! Poslane smo k mnogim, da jih pripravimo za življenje, ki ga same živimo. In vsakega posameznika moramo v svojem poslanstvu objeti vsega, vso duševno srečo in vso telesno bol.

Me, dekleta, ki rastemo in zorimo v žene, imamo že zdaj delež na ženskem apostolatu.

V prvi vrsti: apostolat besede. Naša molitev se mora vendar dati odvrniti od lastnih tako malenkostnih potreb in se obrniti k velikim potrebam bližnjega, domovine, vsega človeštva. Kolikokrat stopimo pred Boga ponižne in skromne kakor beračice, a pozabimo potem na zahvalo. Ako pa duša, ki je šla k Bogu v lastnih zadevah, ne najde uslišanja, tedaj hitro omrzne, ali se celo razhudi: »Pa tudi ne bom več molila...« In vendar so vse naše lepe molitve v besedilu take, da govore v množini in molitev posameznika razprostro nad vse bedno človeštvo. In naše duše obsegajo slavospev vesoljstva, ker molijo skupno.

Naše govorjenje bodi prijazno in dobrohotno, saj smo odgovorne za vsako besedo. V sedanjih časih mora žena več govoriti kot nekdanj, ker ni samo v družini, ampak tudi v službi, v delavnici, v javnosti. Toda njene besede naj ne padejo v umazano reko vsakdanjosti, nego naj puste za sabo srebrno sled, po kateri ljudje spoznajo božjo ljubezen. Po pravi poti vprašujoči tujec v naših vaseh, preprosta dninarica, ki ji prinesemo južno, skromne in boječje sodelavke v delavnicah naj čutijo, ko govorimo ž njimi, da nam prihaja iz duše in gotovo bo naša beseda našla tudi pot do njihovega srca. — Kar pa srečamo slabega in prostaškega, odpade itak od nas kot nadležni mrčes. Kakšna moč je v nas in kako bogate smo, če delamo ž njo!

Poleg apostolstva besede pride še apostolstvo dejanja. Bodimo si sveste, da so oči mnogih obrnjene na nas, da so naša dejanja smernice za nje. Na ta način se v vsakem dejanju pokaže vrednost, ki jo ima za druge. Nič ni majhnega;

delo, ki ga vršimo, vpliva na druge brez naše vednosti in volje in v tem obstoji njegova moč, vekotrajna vrednost. Če smo si v naših deklških organizacijah postavile višje smotre, če imajo naša pravila strožje moralne obveznosti, če je za naše praznike predpisana evharistična obnova, če je iz naših prireditev izključeno vse, kar ni dobro in plemenito, je gotovo to tudi zato, ker smo si sveste, da smo s svojim delom odgovorne za množino duš, ki jih sicer ne poznamo, a so kdaj opazovale naše delo in početje.

Nedavno sem slišala nepričakovan odgovor o priliki tekem. Članica je v naglici odgovorila pri obravnavi predpisanih vprašanj iz socialne vzgoje na vmesno vprašanje: Kako v dejanju pokažeš, da sočuvstvuješ z dekletom, ki ni v naši organizaciji? — čisto kratko: da jo pripeljem v našo organizacijo. — Čisto pravilno! Voditi tudi druge k našim virom, tudi drugim deliti od naše sreče v naši katoliški organizaciji: tudi to je apostolat!

Važna naloga, nas deklet, v naših katoliških organizacijah je ta, da pritegnemo prav mnoge v naše vrste, da pa tudi na široko odpremo vrata naših src vsem, ki iščejo zavetja, opore, tolažbe, razvedrila in pouka v naših deklških organizacijah.

Iva:

Gozd v jeseni.

*Skozi gozd jesenski veterček pihlja,
tja na mah zeleni siplje dež zlata.
Sniva zlati sèn gozdiček in ne vé,
da pogrebno pesem listi si šušté.*

Henriete Brey — A. Lebar:

„Je pa davi slan'ca pala . . .“

(Narodna pesem.)

(Nadaljevanje.)

10.

V zvezdah je bilo zapisano, da za brezdomovince, Lovrenca Kneza, res ni doma, kakor tudi si ga je njegova, po domu hrepeneča duša želela. Nekaj let se je v najhujših časih in ob največji dušni in telesni bolesti zatekal k čevljarju Tonetu. Toda v viharni jesenski noči je Tone omagal v boju z, leta in leta ga morečo, naduho. Raztegnilo se je doslej tako sključeno telo do svoje resnične dolžine, iz prsi je prišel zadnji grgrajoči izdih in oči so se zaprle . . .

»Kaj me briga svet!« je s čevljarskega stolca sem kričala krotka kavka.

Nikoli ni bil njen klic tako na mestu, kakor sedaj. Tone, ki je mirno ležal na mrtvaškem odru, je prav zares svetu obrnil hrbet ter je odšel tjakaj, kjer bo dobil na vsa razmišljujoča vprašanja točen odgovor. Tudi na to težko vprašanje, ki mu ni nikdar in nikoli vedel odgovora: Zakaj svet naklada nedolžnemu otroku tujo krivdo na rame ter ga ima zaznamovanega za vedno? Zakaj ga peha od sebe, mu odreka vsako ljubezen, ga izključuje iz svojega občestva, da mu duša gladuje in srce zmrzuje? Zakaj mu daje kamen mesto kruha? Ta svet, ki nikoli ni učil otroka dobrote in ljubezni, nego je sejal na njivo njegovega srca hinavščino, sovraštvo, maščevalnost — in se sedaj čudi, ker vsejano seme kali, raste! In se čudi, da je iz plahega, zastrašenega dečka postal lažniv, hudoben mladič, zahrbtnen in zakrknjen?

Ali ni nekdo zaklical »gorje!« zapeljivcu? . . .

Pred smrtjo se Tone ni prikopal do jasnih odgovorov o vsem tem. Mirno je prepustil vse Enemu, čigar pota so neznana, ki pa ima moč, dušo, ki ji ni nihče kazal prave poti, sam pripeljati domov . . .

Ne, Tone prav res ni imel časa misliti na vse to. Tudi je moral rad ali nerad oddati varstvo Tinkinega otroka drugim. To ji bo že pojasnil tam zgoraj, saj je bil prepričan, da se bosta tam skupaj sprehajala po nebeških vrtovih . . .

Tudi bo tam pogledal, da dobi Lovrencu prav dobrega variha! Ali bi ne bilo bolje, da položi kratko malo Lovrenčevo usodo v dobrotne roke nebeškega Očeta? . . .

S temi naklepi se je podal Tone na pot v večnost . . .

Popoldne onega dne, ko so Toneta pokopali, je sedel Lovrenc v neutelšljivem joku, kavko v naročju, za Tonetovo drvarnico.

Kavka se je umikala zdaj sem, zdaj tja, toda Lovrenčeve solze so ji že docela zmočile perje. A Lovrenc je jokal kar naprej.

»Lovrenc, Lovrenc!« se je zaslišalo z one strani. Deček je s težavo zadrževal jok in je obrisal z že davno mokrim rokavom po mokrih licih, preko katerih se je raztegnila trmglavost in upornost. — Naj le kliče, kdor hoče! Ne gre nikamor! Ima že dovolj. O, sit je do grla!

»Lovrenc, Lovrenc!« se zasliši bliže. Koraki prihajajo. »Paglavec, tak pojdi no! Repe in pese imaš nasekati! Prešiča že krulita. O, le čakaj, saj mi ne uideš!«

Koraki odhajajo. S hudobnim ocesom je pogledal Lovrenc skozi špranjo za odhajajočim. — Naj le drugi tudi kaj delajo! In je spustil kavkin kljun, ta pa je bevsknila za odhajajočim: »Kaj me briga svet,« da ji je Lovrenc zopet moral stisniti kljun.

O, saj ve, kavko mu bodo tudi vzeli! Martinek in Korle sta mu že takoj po pogrebu zažugala. Pa je ne da, prav gotovo ne! — In jo je pogladil po perju. — Ta trenutek prostosti pa je porabila in ga pogledala s svetlimi očmi in mu vnovič zaklicala: »Kaj me briga svet!«

Toda ta tolažba mu ni hotela k srcu. Nepopisno tesno mu je bilo v duši; zapuščen, popolno zapuščen! Vsakemu psu se bolje godi! Vse bi zdrobil. O, če bi le mogel! — — —

Lovrenc je prisluhnil. Zvoki godbe tam iz daljave. Popotni muzikanti. Živahno je skočil pokonci; godba je imela prav poseben vpliv nanj. In slepega Šimna, ki je imel lajno, se je vsako leto veselil, ko je priberačil skozi vas; potujoče muzikante pa je navadno spremljal daleč po cesti.

O, če bi tudi on kaj takega znal! Še nedavno mu je Tone obljubil, da mu bo kupil klarinet — in zdaj je umrl!

V duhu je Lovrenc pregledal vse vesele in žalostne dogodke, ki jih je kdaj doživel, ko je poslušal godbo, lajno, harmoniko . . .

Iz daljave so se slišali zvoki godbe še enkrat, kakor da se poslavljajo od Lovrenca . . . Potem je vse utihnilo. — Kavka je objestno zakričala: »Kaj me briga svet!«

Lovrencu je šinilo v noge. Kaj, če bi stekel za njimi? In šel ž njimi po svetu? Nihče ne bi niti kihnil za njim!

Ah, v prostost! Saj bi šel s klobukom v roki zanje v hiše, ko bi na ulici igrali . . . Morebiti bi se naučil tudi sam igrati — na tako lepo, kakor zlato se bleščečo, trobento! O, saj ga bodo muzikanti radi sprejeli in vzeli s seboj!

In še kavko vzame s seboj! To se bodo ljudje smejali, če bo zakričala: »Kaj me briga svet!«, ko bo on, Lovrenc, pobiral za muzikante darove v klobuk! Gotovo mu bo kdo — radi kavke — še kaj navrgel. — Tone je umrl. Nikogar ni več, ki bi vprašal po Lovrencu.

Hajd, proč odtod, v svet!

Ves zatopljen v te misli in načrte se je splazil Lovrenc iz svojega skri-vališča, čez nizko ograjo — kaj zato, če je z bosimi nogami skočil v koprive, — skozi živo mejo, za Žibertovim kozolcem podolž, na cesto, kjer so pravkar odšli muzikanti.

In zdaj: naprej!

Tekel je za njimi, kar so ga nesle noge, kavko trdo stiskajoč k sebi. Prav na ovinku, preden odidejo v gozd, jih je dotekel. — »Vzemite me s seboj, vzemite me s seboj!« je kričal že od daleč nad njimi.

Vprav na ovinku jih je dohitel in ves zasopel ponovil svojo prošnjo: »Vzemite me s seboj! Z vami hočem po svetu! Pri vas bom ostal, denar bom pobiral za vas po hišah; vse vam bom delal. Le s seboj me vzemite!«

Začudeni so obstali vsi štirje: »Kaj hočeš od nas, fant? Odkod pa si?«

»Tu iz vasi sem in z vami hočem po svetu. Pri vas bom, delal bom in tudi godbe se bom učil od vas,« je hitel pripovedovati v eni sapi.

»Čegav pa si, da hočeš z nami po svetu?« so ga vprašali.

»Od nobenega nisem. Nimam ne očeta, ne matere in nobeden me ne mara. Z vami grem; pustite mi, da grem!« jim je pojasnil.

»Torej si pa »občinski otrok« in ušel si? O, seveda, potem ti ni z rožami postlano; razumemo tak položaj, fant. Pa ostani pri nas, če si ti zdi tako prav, kaj tovariši?« je govoril muzikant z dolgo sivo brado.

»Hm,« je rekel drugi zamišljeno, »nič ne rečem, da ne. Toda orožništvo tega ne bo tako enostavno vzelo. Bolje, da si ne opečemo prstov!«

Lovrenc je prijel onega prvega, s sivo brado, za roko: »Vzemite me s seboj, vzemite me s seboj! Nobeden ne bo vprašal po meni, saj me nihče ne mara. In delal vam bom, denar pobiral in še kaj drugega. Pa tudi kavko imam, ki zna govoriti; tudi njo bodo ljudje radi poslušali. Naj vendar grem z vami!«

S prstom je udaril kavko po kljunu in hitro se je oglasila: »Kaj me briga svet!« Vsi štirje so se zasmejali in tudi Lovrenc se je po dolgem času poskusil zasmejati.

»No, pa ostani pri nas!« so mu dobrohotno dovolili. In Lovrenc je nastopil pet v svet . . .

Muzikanti so ga izpraševali in jim je pripovedoval o svojem bednem življenju . . .

Hoteli so ga razveseliti in so mu zaigrali poskočno koračnico. Ha, to se je dalo korakati! In kavka, kako je živo gledala!

Ko so prenehali, jih je prosil: »Še, še!« In tekal od enega do drugega s kavko v roki ter opazoval zdaj tega od strani, zdaj onega od spredaj, in prvič od materine smrti se je od srca nasmejal. Tudi kavka se je venomer oglašala, ker je videla svojega mladega gospodarja tako veselega.

Tako so korakali v veselem razpoloženju preko gozda. Ko so stopili na plano, se je v daljavi tam nekaj zasvetilo v solncu. Čez malo časa se je bolj razločilo: prihajal je orožnik po cesti, vršeč svojo službo.

No, muzikantom se ni treba bati; legitimacije so v redu, pravkar potrjene od županstva zadnje občine, kjer so gostovali.

Lovrenc pa se je boječe skrtil za starega muzikanta s sivo brado, do katerega je imel že z vsega početka največ zaupanja; spoznal je bil namreč orožnika — iz domače vasi.

»No, kaj pa ti, Lovrenc Knez?« se je obrnil zdaj orožnik nanj. »Kaj pa naj to pomeni? Ali si ušel?«

In prijel ga je za ramo ter v strogem uradnem tonu zahteval pojasnil od muzikantov.

»Ne, ne, mi ga nismo zvabili,« so se opravičevali. »Za nami je pritekel; pravi, da doma ne vzdrži več. Kaj ne, da si tako rekel?«

»Tako? Saj se mi je zdelo, da sem uganil. Fant, zdaj greva pa skupaj nazaj domov!« je odločil orožnik.

Lovrenc se je stresel. Ves bled je začel kričati: »Ne, ne. Nazaj ne grem! pustite me, da grem s temi dobrimi možmi!«

»No, le mir! In naprej!« je ukazal orožnik.

»Ne, nočem. Nazaj ne grem,« se je branil Lovrenc.

»Pojdi, le pojdi mirno nazaj!« so mu prigovarjali muzikanti. »Saj vidiš, mi ti ne moremo pomagati! Revez, tudi za tebe pridejo še boljši časi!«

»Ne, nočem. Nazaj ne grem,« se je branil Lovrenc.

»Fant, da me ne zjeziš!« mu je zažugal orožnik in zraven še nekaj pripomnil o verigi, nakar se je Lovrenc vrgel na tla. Pri tem je kavka odletela proti bližnjemu gozdu z glasnim krikom: »Kaj me briga svet! Kaj me briga svet!« —

Orožnik je fanta dvignil s tal, postavil v sredo ceste in uradno zapovedal: »Naprej! In da mi niti ne poskusiš uiti!«

Podzavestno, brez lastne volje je klecnil Lovro v prvi korak — nazaj domov, k tujim ljudem, svojim sovražnikom, preganjalcem, zatiralcem . . .

Nič ni videl, ne slišal, kako ju je spremljala cela tropa vaških otrok, do krojačeve hiše.

Toda mojster krojač si ga danes ni upal preteptsti. Nekaj sovražnega, žugajočega je gledalo iz oči smrtnobledega fanta.

Lovrenc pa je ležec na trdi slami razmišljal pozno v noč, če bi pač ne bilo bolje, da bi ležal poleg matere ali poleg čevljarjevega Toneta tam na pokopališču . . .

* * *

Ta dan z vsemi svojimi hudimi dogodki, je uničil v raztrgani Lovrenčevi duši zadnje ostanke mehkobe, dobrote in stremljenja. Kakor plevel, strupen plevel, je ostal in rasel bohotno. In če se je le še tu ali tam vzravvalo kako boljše čustvo, kot osamela cvetka na travniku, uničenem po toči, je prav kmalu vsahnilo v slani vsakdanjih novih muk, v okolici brez ljubezni . . .

Odslej se je Lovrenc vselej sproti uprl svojim mučiteljem in je razmišljal le eno: kako bi vsako krivico poplačal deset in desetkrat.

O, ničesar ni pozabil! Zasmehovanje, zasramovanje, sirovo zmerjanje matere, sirovo ravnanje z njim — vse se je vžgalo v njegovo notranjost. Ves svet mu je bil sovražen — torej je tudi on sovražnik vseh. V tihih urah je koval maščevalne naklepe . . .

In res se je vsak dan kaj zgodilo v vasi. Mlada drevesa porezana, kokoši podavljene, vrtno grede razkopane, okna pobita, pravkar izgotovljeno delo uničeno, šolske knjige raztrgane.

Ne, to ni bilo več otročje nagajanje; hude reči so bile to, ki jih je narekovala maščevalnost in hudobija. Večkrat so jih morali trpeti nedolžni otroci, če si ni upal škodovati odraslim; živali in reči, če je hotel s tem lastnikom škodovati.

Seveda so imeli zdaj starši prav, če so svarili svoje sinove pred občevanjem z Lovrencem. A to ga je uprav docela zagrenilo. — Dobro, pa jim bo prav zares poplačal!

Krušni oče si ga ni upal več kaznovati, saj je bil močan in se je branil — a tudi maščeval se je prav občutno.

Janez Oman je tekel k županu. Ne more imeti fanta več pri hiši. Delati že zna, a sicer — — —

»I, seveda,« se je branil župan. »Vedno te sitnosti s fantom; slab sad, seveda . . .« Saj pa ima Janez tudi marsikatero korist od njega, pomoč pri delu! In — hm — preveč ga je tepel. Saj sosedje povedo. — Vse, kar je prav! —

Fant pa naj vsaj do štirinajstega leta ostane, kjer je; potem pojde pač služiti, ali v tovarno delat. Do tedaj pa naj pač Janez malo milejše postopa — — —
Zelo užaljen je odšel Oman domov.

* * *

Vročedelje popoldne se je Lovrenc napotil na travnik, tja, kjer je v divjem obupu ležal in jokal tedaj, ko mu je pripovedovanje Pilarjevega Ivana padalo na dušo, kakor slana na pomladno cvetje.

Na istem mestu, kjer je tedaj ležal Lovrenc, je danes na trebuhu ležal Pilarjev Ivan s trnkom v roki.

Po strani je pogledal Lovrenca in pomolčal. Zadnje čase nima nobenega pravega prijatelja; morebiti bi mu bil Lovrenc dober pomočnik...

Pokimal mu je: »Prisedi, bova skupaj lovila!«

Napol počesčen, napol nezaupen se mu je Lovrenc približal in se spustil k njemu v travo.

Kmalu je pričel Ivan pripovedovati — marsikaj je le navrgel — tu pa tam besedo, ki naj bi poslušalcu bila vaba za nadaljnja vprašanja.

Marsikatero uro sta tako presedela. Soparen dan je bil... in prav tako je bilo tudi ono, kar je Ivan pripovedoval polglasno in oprezno — s pomenljivim pomežikanjem.

Novo je bilo Lovrencu vse to, novo in razburljivo; rdečica mu je silila v obraz, groza ga je zdrznila od časa do časa v nehoteni obrani.

Ko sta se na večer vračala proti vasi, sta bila že dobra »prijatelja«.

Žalostno je bilo to prijateljstvo. Ni bilo več čevljarja Toneta, ki bi Lovrenca svaril pred zapeljivo kačo. In tako se je lačna duša obračala tjakaj, kjer je domnevala prijaznost in dobrohotnost.

Ivan pa se je na tihem smejal in vedno iznova je podpihoval Lovrenca. Neumen je, da se za tuje ljudi tako trudi! In za nič! Vsaj plačo naj zahteva in če mu je ne dajo, naj si jo sam vzame. Kaj pa je to, od časa do časa par dinarjev! Zato bi se pa od časa do časa ona dva dobro imela.

Ivan je večkrat rabil »par ubogih dinarjev« — in Lovrenc mu jih je preskrbel. V plačilo zato pa ga je Ivan vpeljal v vse skrivnosti, ki jih je le vedel.

Vedel pa je mnogo, žalostno mnogo.

Od svoje sestre Rezike, od katere že več let ni bilo ne duha ne sluha, je marsikaj temnega in neznanega zvedel. In pod streho je našel tudi škatlo s pismi, ki jo je gotovo Rezika pozabila. Pisma, zapeljiva, polna strastnih besed, mamljivih vabil in obetov. In knjige je tudi našel v škatli — knjige, ki jih je treba brati skrivaj, ki pa ne poznajo nikake sramežljivosti, in odkrijejo vsako skrivnost... iz katerih vstaja potem vzduh greha...

Pa četudi je Lovrenc cele noči v neznani vročici ležal na slamnjači v zapažu poleg hleva, ko je premišljeval vse to, četudi se mu je v duši dvigal gnus do zapeljivca, vseeno ga je nekaj vleklo k njemu. Sad drevesa spoznanja mu je razkril...

V nekaj tednih bi moral Lovrenc služiti k Štefanovcu, ko bi bil štirinajst let star; seveda prav zelo proti svoji volji.

Pa prišlo je drugače. Nekega dne je vzel svojemu krušnemu očetu, Omanu, ves denar, ki ga je ta prejel od Smrtnika, bogatega kmeta iz sosednje vasi, kot plačilo za šivanje za njegovo družino. Malega Korleta, ki ga je očetu zatožil, je skoro ubil. — Zaprli so ga v občinsko ječo, pa je hotel slamo zažgati... Občinski možje zdaj niso vedeli pomoči, Štefanovec pa »takega« hlapčiča seveda ni hotel. — Županstvo je napravilo vlogo na socialno skrbstvo in kmalu potem je prišel odgovor, da je Lovrenc knez sprejet v državno vzgojevališče.

Če kje, tam ga bodo gotovo spreobrnili, so se tolažili občinski možje veseli, da se ga znebe.

Nadziratelj zavoda je prišel po novega gojenca. Odšel je brez slovesa, brez besede, s stisnjenimi ustnicami.

Z enim pogledom se je ozrl nazaj na vrtiček pred hišico čevljarja Toneta. Sredi vrtička je stalo cvetoče drevesce. Včeraj je še stalo tu vse belo — danes pa vise cveti rjavi, poparjeni . . . Ponoči je pala slana.

11.

Po oktobrskem nebu so se peljali ptiči na jug. Beli oblaki so se podili za njimi, kakor da jih priganjajo k hitrejšemu letu. Veter pa je godel k temu svojo jesensko pesem in je stresal že itak nekoliko obletele bukve in gabre, da se je odpadajoče listje kakor roj pisanih metuljev spuščalo v travo. Po potih in stezah v parku, z belim peskom posutih, po pravkar pokošenih ledinah in travnikih pa so skakljali še pri svojem vsakdanjem delu ptiči — brez petja.

Dr. Brinjar, ravnatelj vzgojevališča, je stal pri oknu konferenčne sobe in je gledal, kako veter neusmiljeno snema zlato-rdeči brokatni plašč raz zavodov park.

Kako gola so že drevesa! Vse grmičevje se je že obletelo! Prav k zavodovi steni se je stisnila greda aster. A v sredini pred hišo pa cveto dalije v vsej svoji vriskajoči lepoti.

Ravnatelj je potegnil preko kratko ostriženih las, ki so kazali vmes tudi že sive niti, potem preko oči in gladko obrit obraz.

»Da, dalije! Te so lepe v svojih ponosnih barvah, kakor, da jim je večno živeti! Toda — samo ena mrzla noč, samo ena slana — in konec je te lepote!«

Dva gojenca sta prišla na igrišče z grabljami in samokolnico, da popravita odpadlo listje. Velika fanta, ne daleč od dvajset let! Smeje, kakor da se jima prav nič ne mudi, in kramljaje sta počasi grabila. Ko sta ugledala ravnatelja, sta si povedala očitno nekaj zelo zabavnega, ker sta se prav glasno, ravnatelju se je zdelo, prezirljivo smejala.

Ravnatelju se je stemnil pogled. »Rudolf Janežič in Ludvik Morjan, saj bi morala biti ob tem času v delavnici. In kaj se tako smejeta?«

Vprav je hotel odpreti okno in ju vprašati, ko nekdo hitro potrka in vstopi eden učiteljev.

»Oprostite, gospod ravnatelj — zelo mi je žal, da moram javiti zopet en poskus — Lovrenc Knez — včeraj zvečer ali ponoči je . . .«

Razburjeno je vpadel ravnatelj: »Lovrenc Knez? Že zopet ta? To je pa že preveč; že tretjič ali četrtič v teh dveh letih, kar je tu! Gotovo zopet nezadostno nadzorstvo! Kdo je imel nadzorstvo?«

»Jaz ne, gospod ravnatelj,« se je hitro zavaroval učitelj. »Nadziratelja Gotar in Blankar sta imela službo.«

»Dobro. Pošljite mi fanta sem. To pot pa ne bo tako srečno izšlo zanj. Treba ga bo izolirati!«

»Prosim oproščenja — fant je žal ušel.«

»Pa ste rekli poskus, gospod učitelj?« se je razhudil ravnatelj.

»Se nisem dobro izrazil. To pot se mu je poskus posrečil.«

»In to v n a š e m zavodu, ki je bil doslej na najboljšem glasu?« je nadaljeval ravnatelj razburjeno. »Kako se je moglo to zgoditi?«

»Kakor sem rekel, že včeraj zvečer ali ponoči,« je pojasnjeval učitelj. »Prosil je, če sme prej spat, ker ga glava boli, kar smo mu seveda dovolili. Potem je najbrž odšel pri stranskih vratih v parku. Najbrž za glumači, ki so se včeraj peljali tod mimo. Janežič in Morjan sta mu pa naredila ključ v delavnici, kakor se je zdaj izkazalo.«

Jezno je pogledal ravnatelj skozi okno na ona dva, ki sta še vedno spodaj grabila listje. Zato sta se tako škodoželjno smejala!

»Neverjetno pač, kaj tega Kneza vedno žene stran! Saj mu je tu boljše kot doma,« je nadaljeval ravnatelj.

Učitelj je mignil z rameni. »Se ne da nič pomagati. Mu je v krvi. Potepuh. Vagabund. To je prav tako, kakor v jeseni ptice — ujeti ptič hoče ž njimi, skače po kletki, se rani, utruji, ker hoče ž njimi. Oprostite, gospod ravnatelj, slabi primeri, pa je bila tako blizu!« in pokaže ven nad park, kjer se je pomikala jata ptic proti jugu . . .

»Kletka?« ugovarja ravnatelj. »Gojenci tu pri nas niso zaprti. Domače naj bi se čutili! Zavod naj bi jim bil drugi dom!«

Kakor prikrit smeh je zamigljalo nekaj učitelju okrog ust. Dom v ječi?

»Gotovo, gospod ravnatelj. Toda Lovrenc Knez je skozi in skozi uporen človek, ki dobrote, ki jo uživa, noče priznati.«

Nezaupno je pogledal ravnatelj učitelja. Ali je to morebiti roganje?

»Torej dobro. Kolikor nadzirateljev more zavod pogrčiti, vsi naj gredo begunca iskat po bližnji okolici, po gozdu. Med tem časom bom telefonično obvestil tudi najbližnje orožniške postaje. Upam, da ga kmalu dobimo. Daleč še ni mogel priti. — Vedno na polet pripravljenemu ptiču moramo pač pristrichi peroti!«

* * *

Preden je solnce drugega dne zatonilo za rdeče-rumenimi drevesi zavodnega parka, je bil ubegli zopet tu.

Trmastega obraza je stal Lovrenc pred ravnateljem in resne ter tudi dobrohoteče besede njegove so polzele po Lovrencu kakor dež po skali, nobena ni našla poti v notranjščino.

Ne samo ustne, tudi čeljusti so bile trdo zaprte, nobena beseda ni prišla ž njih, tudi ne tedaj, ko je ravnatelj govoril v očetovsko dobrotnem tonu.

Temne oči so zrle mimo predstojnika skozi okno v daljavo — z nenasičnim hrepenenjem tja daleč, daleč . . . Ah, če bi z viharjem mogel v daljavo!

Že nekaj dni so mu šli verzi po glavi, ki jih je čital v neki knjigi, o otroku, ki ni imel nikogar na svetu:

»Je najdenček, joče ob suhi brežini,
vihar mu je oče in mati mu noč
in brat mu je ptič v gozdni divjini . . .«

Brey-Savinšek.

Ž glasnim vzdihom je dr. Brinjar prenehal s svojim neuspešnim delom, izdal je le še potrebne ukaze — in Lovrenc Knez je odšel s spremstvom v samotno celico.

Toda v njegovem pogledu je stalo zapisano: »Pa bom kljub temu še poskusil!« . . .

12.

V molčeči tišini samotne celice je Lovrenc topo zrl pred se, spočetka podzavestno; potem pa se je razlilo iz njega vse ogorčenje, vsa zagrenelost. Kričal je, tulil, divjal . . .

A ne dolgo. Čemu? Saj nič ne pomaga; saj je brez moči in brez pravice.

Vihar mu je oče in mati mu noč
in brat mu je ptič v gozdni divjini . . .

Ne, divji ptiči v gozdu so vsaj prosti! Ne zaprti, kakor on!

Ha, če bi se bilo posrečilo! Kmalu bi se bilo! Potem bi se bil zdaj že vozil s prostimi ljudmi, po prostih cestah. »Kaj nam pa morejo, morejo, morejo . . .« so peli, ko jih je pred par dnevi videl na zelenem vozu tod mimo. In

lepe konje so imeli in pse. Moški in ženske so bili v pisanih oblekah, v žametu z zlatimi našivi. Na strehi voza pa je sedela kavka, ki je kričala: »Vsi vkup, vsi z nami!«

Potem ga pa ni več zdržalo... Moral je za njimi! — Ključ je že dolgo imel, hrepenenje je frfotalo zadnje dni, kakor ptica v kletki...

Vihar mu je oče in mati mu noč
in brat mu je ptič v gozdni divjini...

Pa so ptico ujeli in jo vtaknili nazaj v kletko!

Stisnil je pesti in in z njimi podprl glavo in je mislil. — — — Kletka? Spočetka se mu ni zdela; visoka, lepa hiša, velike sobe, učilnice, delavnice, park, vrt, polje, kamor so hodili delat — seveda pod nadzorstvom.

Otroku bede je bil to nov svet, svet reda in pravice. — Imel je dobro posteljo, snažno vse, celo obleko, dobro hrano. In mizarstva se je smel učiti. In celo sanje njegove mladosti so se uresničile: po enem letu pridnega dela je dobil lepo, svetlo trobento.

In vendar, in vendar...

Kmalu je začutil vse to kot silo: vedno pod nadzorstvom, vse delo in brezdolje, vsak korak urejen, po predpisih, po dnevnem redu, vsak prestopek le-teh zabranjen, prepovedan. Nad vsakim dnevom, nad vsako uro visi tako rekoč brez števila tabel in tablic z napisi... moraš... smeš... ne smeš... dovoljeno... prepovedano. — Neznosno!

Nič več ni bilo brezdelnega pohajanja po gozdu, poleganja v senci, v travi. Nič več trmoglavosti, upornosti, maščevalnosti. Povsod ograje in omrežja, vidna in nevidna. Kako naj se v srcu pojavi čut domačnosti?

Seveda, tudi krščanski nauk je bil v zavodu. Prvič v svojem življenju je slišal Lovrenc prav za prav od svetih in božjih reči. In včasih je bilo, kakor da hoče nekaj vzbrsteti, ali se je vsaj globoko notri v duši nekaj zganilo, tiho, prav tiho in je hotelo k luči... In Lovrenc je tedaj prisluškoval kakor glasovom z drugega sveta; pa je prišlo čezenj kako noč, da je jokal v blazino v trdih, suhih sunkih.

Pa se ni zgodilo nič posebnega; nihče ni zbudil speče njegove duše...

In tudi sicer: kakor da so se v zavodu stekale kalne vodice iz življenja tam zunaj in so tekle pomešane druga z drugo naprej...

Kar ni dovršil Pilarjev Ivan v »prijateljskih« razgovorih, to so izpopolnili Lovrencovi sedanji prijatelji...

Skozi omrežje samotne celice se je zazrl tja daleč čez vrhove drevja: tam daleč, daleč je njegov dom...

Dom? Hreščeče se je zasmel. — Saj ga nima. —

Kakor ogenj je razjedalo vsa ta leta sovraštvo in maščevanje njegovo notranjost. O, sto- in stokrat jih bo poplašal, tatove njegove detinske sreče; pošteno jih bo poplašal vse, ki so mu ukradli toliko najlepših let mladosti in ga zaprli tu sem, kakor nevarnega psa!

Samo da pride na prosto!

Še par let. Te bo že vzdržal; samo, da ga ne vtaknejo še v prisilno delavnico! Ravnatelj mu je že tedaj obljubil, ko je — no ja, ko je Stanku Poljaku vzel tistih par dinarjev. Za tako malenkost pa toliko govorjenja!

Stikal je zdaj po žepih: nož, kavelj, žica, škatlica z žveplenkami... Zažarele so mu oči... Ha, ko pride povračilni dan! Pride, gotovo pride! In tedaj prejmo plačilo vsi po vrsti! Takrat bodo spoznali, da se tudi črv brani, če ga hočeš pohoditi.

Najprej bo Omanu vtaknil petelina na streho, potem pride na vrsto župan Osat in Mlinar in... in... še drugi...

Dober spomin je imel Lovrenc. Z žarečimi črkami je vse zapisano v njem
— in to se ne pozabi . . .

Pa bo že počakal — — —

* * *

In prišel je dan, prišla je ura, da se odpro vrata vzgojevališča. Toda divji ptič še ne sme na svobodo; kajti človek, ki mu ni sveta tuja lastnina, se pač ne more postaviti sredi poštene človeške družbe.

A tudi leta v prisilni delavnici so potekala, počasi pač, a gotovo.

In vročega poletnega dne je bil Lovrenc prost. Stopil je na široko cesto brez nadzorstva, prost, kakor potepuhi- in tatiči-vrabci tam v prahu . . .

Neverjetno se je parkrat ozrl, če ne gre za njim nadziratelj . . .

Kaj pa zdaj? — Da, kaj? — Če bi prišli vsaj muzikanti ali glumači odkod!

Ne, prej ima še važno delo izvršiti, ha ha! —

Dan pozneje je stal Lovrenc Knez na pokopališču ob grobu svoje uboge matere. Že davno se je vdrla in ponižala prst na njem, prav bohotno je rasla na njem trava in plevel.

S čevljarjem Tonetom je bil nekoč Lovrenc v mestu in s težavo je grobar našel še Tinkin grob. Številko kola, ki je stal ob materinem grobu, si je Lovrenc dobro zapomnil in pa rdečo rožo ob vzglavju sosednjega groba, raz katero je včasih usmiljeni vetrič potresel par rdečih lističev, ki so se boječe zmotili na Tinkin grob.

Molče je stal Lovrenc ob materinem grobu, ustnice je grizel, roke je sklepal, a ni molil in ni jokal; le sopel je težko.

Sklonil se je in odtrgal cvet plevela, ki je morebiti srkal hrano iz zadnjih materinih ostankov — morebiti njeno srčno kri . . .

»Mati,« je zamrmral in si za hip zakril oči. »Spavaj mirno! — Maščeval bom tebe in sebe! Glej! Že odhajam na delo!«

Hitro se je okrenil in odšel urnih korakov.

— — — — —
Lovrenc svojega »dela« niti napol ni izvršil, ko ga je že prijala roka pravice — še na torišču njegovega dela, ob goreči Omanovi hiši, ki jo je škodoželjno ogledoval. In tisti svet, ki ga je nekoč izločil iz svoje srede, se je zdaj zopet spomnil težkega prestopka javne varnosti svojega bivšega člana in ga je vnovič, zdaj kot hudodelca, vrgel iz svoje srede — na dolga leta v ječo.

(Dalje prihodnjič.)

Franjo Neubauer:

Jutranja zarja.

Tam daleč nad sveto zemljo
rudi in zlati se nebo
in zarja jutranja smehljuje
na srečne se ozira kraje.
Rodovi vesoljne zemlje
strme na obok in drhté
in vzklikajo vneto: „Prihaja
rešitev in sreča iz raja!“ . . .

Sanja kočja mala,
v njej zakladov ni,
deklita le zala
hišo bogatí.
Soba vsa leskeče
v zarji svete sreče.
Z deklito drobnó
sen se poigrava

in neviden plava
angelček nad njo.
Sládko šepetá ji:
„Milosti si polna!
Sam Gospod Te v raji
zove svojo hčer.
Zemlja je vesoljna
ne pozna nikjer,
da bi Tebe prekosila,
da bi Tebi slična bila!“ . . .

Zarja čudežne svetlobe
lje v dan iz male sobe
čez vesoljni svet.
Zánjo pa se že poraja
Solnce večno, ki prihaja
zémľjo vso ogret!

Spokornica.

Igra v treh dejanjih.

OSEBE:

Marija Magdalena Breznik, delavčeva vdova;

S. Dolores, usmiljenka — njena hči;

S. Serafina, usmiljenka;

S. Melita, usmiljenka;

Dobra gospa;

Dete z imenom **Milica**.

Več kaznjenk. Godi se v ženski kaznilnici. Med I. in II. dejanjem poteče več let.

I. dejanje.

Jetniška celica. Marija Magdalena še mlada, v jetniški obleki, sedi na nizki jetniški postelji.

Marija: O Bog, ali mi moreš odpustiti? Morilka sem, morilka svojega lastnega moža. Kri se še drži teh mojih rok; pred očmi mi je še njegov krvavi, spačeni obraz. Vedno ga vidim, ponoči in podnevi. In pijanega sem ga ubila . . . O Bog, prizanesi njegovi duši, odpusti meni! Otroku, moji nedolžni Milici, sem ubila očeta . . . O jaz nesrečna morilka! Zakaj me niso obsodili na smrt? Zakaj so mi prisodili dvajsetletno ječo? Ne bi bila smrt strašnejša nego dvajsetletna ječa. Kaj bo z mojim otrokom? O, da bi se kdo usmilil tega nedolžnega otroka, moje Milice, ter ga vzel za svojega! Naj ga odnese tako daleč, da otrok ne bo nikoli zvedel o svoji nesrečni materi, ki mu je ubila očeta! (Se plaho ozre.) Ne smem govoriti glasno, ker ne maram milosti. Zaslužila sem kazen, pretrpela jo bom, da bom vsaj na sodni dan očiščena spokornica. Lahko bi se bila zagovarjala s silobranom. Že mnogo so jih v takem slučaju popolnoma oprostili, a jaz nočem biti oproščena. O, kako srečno smo živeli, dokler niso mojega moža zvalili socialisti v svojo sredo! Začel je preklinjati, zanemarjati verske dolžnosti; vsak večer je prihajal pijan domov in me je pretepal. Prosila sem ga, prenašala s stisnjenimi ustnicami njegove udarce, a vse ni nič pomagalo. Niti pogled na nedolžnega otroka ga ni ganil. In zgodilo se je, da mi je vzkipela kri. Pred dvema mesecema — tisto nesrečno soboto — se je vrnil pijan ter me preklinjajoč začel neusmiljeno pretepati. Lotil se je celo otroka. To je odločilo, da sem pograbila sekiro ter ga — — — ubila. (Si zakrije obraz.) Prišla sem pred porotnike; ker nisem hotela tožiti svojega moža, ki sem ga prej tako ljubila, so me obsodili na dvajsetletno ječo. Lahko bi me bili tudi na smrt, morda bi bilo celo bolje. Le otrok, moja Milica, se mi smili. (Joka.) O Bog, odpusti, pomagaj!

Moje srce se vije v bolečinah, moje prsi me bolijo, a jaz ne smem, jaz nočem podojiti otroka, da bi mu kdaj kdo očital: zločinka ga je dojila. O neskončni Bog, ti oče zapuščenih sirot, usmili se mojega otroka! (Sklene roki ter se zazre v daljavo.) (Potrka.) Naprej! (Vstane.)

S. Serafina: Hvaljen Jezus! Čujte, gospa Breznik . . .

Marija: Prosim vas, ne imenujte me več gospo Breznik, temveč samo Marijo Magdaleno. V spokornosti ji hočem odslej slediti.

S. Serafina: Torej Marija Magdalena! Vaš otrok joka; prinesla ga bom semkaj, da ga podojite.

Marija: Ljuba sestra, nikar! Dasiravno še nisem odstavila otroka, vendar ga ne morem dojeti, ker ga nočem zastrupiti z mlekom zločinke. Prosim vas,

dajte mu navadnega mleka. O, vi ne veste, kako strašno mi je, v duši in v prsih! Kako ste srečna, dobra sestra! Blagrujem vas, blagrujem vašo mater.

S. Serafina: Nikar ne obupajte, nikar se preveč ne žalostite! To vam škoduje. Zakaj nočete dojeti svoje Milice?

Marija: Rekla sem, da je nočem zastrupiti. — Vedela bi rada, če se je že kdo oglasil, ki bi vzel Milico za svojo?

S. Serafina: Častita mati predstojnica je dobila pismo od neke gospe, ki vas bo danes obiskala. Mislim, da bo ona vzela otroka k sebi.

Marija: Sam Bog jo blagoslovi za to dobroto. Težko breme mi bo od-
odvzela.

S. Serafina: Glejte, kako skrbi dobri Bog za vas in za vašega otroka! Le zaupajte vanj, ne bo vas zapustil!

Marija: Saj je Bog tudi moja edina tolažba.

S. Serafina: Uboga Milica, gotovo je zelo lačna. Takoj ji preskrbim mleka. Le brez skrbi bodite Marija Magdalena! (Odhaja.)

Marija: Dobra sestra! Molila bom za vas, dokler bom dihala, drugega plačila nimam.

S. Serafina: In ga tudi ne zahtevam! Z Bogom! (Odide.)

Marija: Ko bi bila tista gospa, ki me bo danes obiskala, tako dobra, ko ta sestra Serafina, bila bi brez skrbi, dasiravno bo ločitev najbridkejša ura mojega življenja. Moja dvajsetletna ječa ni nič v primeri s tem. (Joka.) Bog, ali je moj greh res tako velik, da me tako strašno kaznuješ? (Se zamisli.) Neskončno pravičen si, o Bog, pa tudi neskončno usmiljen. Odpusti mi, grešnici! Usmili se mojega otroka! V vsem pa se vdam Tvoji presveti volji. (Se zopet usede.) (Potrka.) Naprej! (Vstane.)

S. Serafina: Hvaljen Jezus! Prišla sem vam praviti, da Milica spi. Jokala je v začetku, ubožica, ko sem ji ponujala mleko iz steklenice, a se je kmalu pomirila, ko ji je začelo mleko teči v usteca. Lačna je pač bila, vse mleko je popila, nato je zaspala.

Marija: Hvala Bogu — in vam, dobra sestra! Iz ljubezni do otroka pretpim vse. Samo to me še skrbi, kakšna je tista gospa, ki me bo obiskala zaradi Milice.

S. Serafina: Bodite brez skrbi! Častita mati predstojnica ima dobre zveze z odličnimi gospemi. Prepričana sem, da gospa ne bo mačeha vaši Milici.

Marija: Bog vas usliši! Želela bi, da pridete vi ž njo; do vas imam veliko zaupanje. Prosila vas bom še tega in onega, da mi pomagate začeti spokorno življenje. Saj mi te prošnje ne boste odrekli, kajne?

S. Serafina: Nikakor ne, Marija Magdalena. Nasprotno, pomagala vam bom, kolikor bo v mojih močeh. Čudim se le, da so vas obsodili na dvajsetletno ječo. Vaše obnašanje ne razodeva zločinke.

Marija: O — pravica je govorila . . . Vdam se v voljo božjo.

S. Serafina: Sedaj pojdem k častiti materi, morda je ona tuja gospa že tam. Kaj pa z Milico? Želite morda, da jo prinesem sem?

Marija: Naj le spi, kjer je! Poslovila pa bi se vseeno rada od nje, preden jo odnese tuja gospa.

S. Serafina: Seveda, to se razume. Čujte, Marija Magdalena, utrujeni se mi zdite. Spočijte se nekoliko!

Marija: Ne, ne, saj še ponoči ne morem spati od tuge in skrbi. O Bog, kam sem prišla? Kaj se godi z menoj? Morilka sem — v ječi za dvajset let!

S. Serafina: Že zopet obupujete! Prav nič vas nimam rada. Ali vam nisem rekla, da vam bom po svojih močeh pomagala? Glavo pokonci! Bog je neskončno usmiljen in dober. — Kadar boste najbolj žalostni, poljubite tole podobno presvetega Srca Jezusovega! (Ji da podobico.)

Marija: Bog plačaj! Ubogati vas hočem, dobra sestra.

S. Serafina: Kmalu se vrnem z gospo. Bodite mirni! Z Bogom, Marija Magdalena! (Odide.)

Marija: Z Bogom, dobra sestra! — (Gleda podobico.) Božje Srce, saj sem tudi jaz tvoja častilka, četudi nevredna. Ti veš, kako mi je v duši. Videlo si in čutilo bolešt Svoje Matere, ko se je poslavljal od Tebe. Glej, čaka me najtežja ura mojega življenja, ko se bom morala ločiti od svojega otroka. Božje Srce, ne zapusti sirote, moje Milice! Vse svoje gorje darujem Tebi, najbolj pa Te prosim za Milico. (Poljubuje podobo.) Usmiljenje, moj Jezus, usmiljenje! — Shranila bom to podobo, da mi bo luč v temi, moč v obupu, tolažba v zapuščenosti. (Jo shrani v molitvenik.) Dvajset let! Kako dolga doba! O, potrebovala bom Tvoje pomoči, Srce Božje. (Potrka.) Naprej!

S. Serafina (z dobro gospo, ki je preprosto, a okusno oblečena): Hvaljen Jezus! Pripeljala sem gospo, o kateri sem vam pravila.

Marija (se ji prikloni): Pozdravljena, gospa! Bog plačaj za obisk!

Dobra gospa (ji poda roko): Le podajte mi roko, jaz nisem vaša sodnica. Bog je nesrečo pripustil, da ste prišli v ječo, zapustil vas pa ne bo nikdar. Dobila sem pismo od častite matere predstojnice, v katerem mi je obrazložila vaš položaj. Pomilujem vas. Smilite se mi pa še prav posebno radi otroka. Ne živim ravno v bogastvu, a pomanjkanja, hvala Bogu, tudi ne trpim. Ker sem sama na božjem svetu, sem pripravljena vzeti vašega otroka za svojega.

Marija (ganjena): Bog vam plačaj to dobroto! (Hoče ji poljubiti roko, ki jo gospa umakne.) Iz vaših besedi sem spoznala, da imate dobro srce. Prosim vas iskreno, usmilite se mojega otroka! Težko se bom ločila od njega, a tolažila me bo zavest, da je v dobrih rokah.

Dobra gospa: Kar bo v mojih močeh, bom storila zanj. Upam, da se ne bo mogel pritoževati.

Marija: Do konca dni svojega življenja bom molila za vas. Že sem obupavala. Sedaj pa ta hitra pomoč v stiski. Bog bodi zahvaljen!

S. Serafina: Kadar je največja sila, nam je božja roka posebno mila.

Dobra gospa: Rada bi videla otroka. Ali imate morda zaradi otroka še kakšne posebne želje?

Marija: Imam jih, gospa, prav posebne. Častita mati predstojnica vam je gotovo povedala moje ime, prejšnji stan, rojstni kraj in tako dalje. Mojemu otroku je ime Milica. Piše se seveda po mojem rajnem možu, o, jaz bi vas prosila, da mu daste svoje ime. Naj moj otrok nikdar ne zve za svoje pravo ime, še manj pa, da je bila njegova mati obsojena na dvajsetletno ječo zaradi umora njegovega očeta. To je moja iskrena prošnja, ker nočem, da bi šla za mojim otrokom črna senca materinega zločina. Dovolj sem nesrečna jaz, zakaj bi moral biti še otrok. Saj me boste uslišali, gospa?

Dobra gospa: Pa vam ne bo pretežka ta odpoved?

Marija (bolestno): Ko bi Boga ne bilo, bi obupala. Tolaži me zavest, da še žive dobra srca, ki imajo usmiljenje z menoj. V dvajsetih letih ječe pa se bo, upam, tudi moje srce pomirilo — ali pa že prej. Najrajši bi takoj umrla, toda spokoriti se moram še prej za svoj veliki greh.

S. Serafina: Bog vam je že davno odpustil, on vidi v vašo dušo.

Marija (ganjena): Kako ste dobra, sestra Serafina!

Dobra gospa: Ali bi mi izročili še danes svojega otroka? Stanujem namreč zunaj mesta in pridem le redko sem.

Marija: Zdaj je vaša — moja — Milica. Odnosite jo, kadar hočete.

Dobra gospa: Ali ste jo že odstavili?

Marija (zajoka): Danes sem ji prvikrat odtegnila — materino — mleko. Obema je bilo hudo, obe sva plakali.

S. Serafina: Pojdem po otroka, da se poslovite od njega, Marija Magdalena.

Marija: Nikar, sestra! Ne morem — ne morem — oh, srce mi bo počilo od žalosti, sestra — ne — ah, Milica — prinesite jo — ne — samo enkrat jo naj še vidim, samo enkrat še poljubim in — in zadnjič prekrížam. (Sestra odide.)

Dobra gospa: Zadnjič? Saj ni izključeno, da jo še vidite? Tudi dvajset let mine.

Marija: Pa četudi po dvajsetih letih doživim prostost, hčerka me ne sme poznati, da se ji ne bo treba sramovati nesrečne matere. Zato vas prosim pri ranah Zveličarjevih: ne omenite ji nikdar kaj o meni in mojem življenju, niti o nesrečni smrti njenega očeta. Želim, da živi neomadeževano življenje, brez grenkega spomina na mater, ki je sedela v ječi kot morilka.

Dobra gospa: Torej ji naj vse zamolčim? Tudi ime?

Marija: Vse. Popolnoma se ji hočem odpovedati, saj pa vas tudi nisem vprašala po imenu, da bi me kdaj premagalo ter bi poiskala svojega otroka. Zadolostuje mi, da vem: moj otrok je v dobrih, krščanskih rokah.

Dobra gospa: Občudujem vašo materinsko ljubezen in vašo junaško odpoved. Tu je moja roka. (Da ji roko.) Storila bom z božjo pomočjo vse, kar bo v mojih močeh. (Sestra se vrne z detetom.)

S. Serafina: Tu je, angelček mali!

Marija (ga vzame v naročje): Moj otrok, moja Milica! (Jo poljublja.) Ali se morava res ločiti? (Ihti.) Milica, moj otrok! Tej-le gospej sem te izročila; vse pravice do tebe sem ji prepustila, le eno pravico si pridržim, da bom molila za tvojo srečo, časno in večno. Milica, odpusti, da sem ti storila tako veliko krivico. Oropala sem te očeta, svojo ljubezen ti moram odtegniti, da ne bo madeža moje težke krivde na tebi. (Žalostno, jokaje.) Angelčka te izročam tuji gospej, o — ali te bom zagledala nekoč pri sodbi božji na desni strani, kjer upam biti tudi jaz kot spokornica? Milica! Milica! Naj te blagoslovi Bog! Tvoj angel naj te varno vodi skozi vse nevarnosti življenja! (Jo strastno poljublja, navzoči ganjeni.) Milica, moj otrok! Milica, moj angelček, Milica! — Morava se ločiti . . . Milica! (Jo hoče izročiti, pa jo že zopet poljublja.) Z Bogom, moj otrok! Nate jo (jo da), vaša je odslej! Svoj zaklad sem vam dala, svojo srčno kri vam izročam. O, naj jo še blagoslovim! (Jo pokriža ter vzame s svojega vratu svetinjico.) Ta edini spominček naj nosi kot spomin na svojo nesrečno mater! O, dobra gospa, bodite ji druga mati! Bog vam bo poplačal vse dobrote, jaz vam pa bom blagoslavljala iz te ječe. Z Bogom, Milica!

Dobra gospa: Ne boste se motili v meni; dokazati hočem, da še živi krščanska dobrotelost. Z Bogom! (Odhaja s sestro.)

Marija: Z Bogom — z Bogom — moja Milica! — Ah, dajte mi otroka nazaj — (skoči za njima). Poljubim ga še enkrat. (Poljubi.) Ne, imejte ga! Naj bo bolj srečen nego njegova mati. (S. Serafina in gospa odideta. Marija se optekaje zgrudi na postelj.) Milica!

(Zastor pade.)

(Dalje prihodnjič.)

Marijanka:

Mati ubogih deklic.

*Marija, pastirjeva hči,
tiho čez polje gre,
cvelje ji v naročju dehti
za uboge deklice,
bele lilije za tiho celico,
trnjeve rože za venec poročni,
šopki nageljev za sanje dekliške.*

*Marija, pastirjeva hči,
moje srce je tiho polje,
temne megle nad njim vise,
stopi v to žalostno deželo,
in pusto polje bo zacvetelo,
vsadi vanj najlepši cvet,
ljubega brata Jezusa!*

Iz življenja v življenje.

Povest.

(Nadaljevanje.)

Jerica, ali ga imaš solnca v hiši! In luči od snega blešče, da je polna sleherna špranja v podnicah in se po stenah belí, da vid jemlje. V vseh sobah: v hiši, v kamri, v kuhinji, shrambi, v gornjih izbah se preliva, v hlevu na pograda seže s svetlo roko in je povsod kakor smeh! Od snega, ki okrog in okrog na debelo leži, se odbija in skozi okna v hišo tišči, kar posili! Saj je tudi prejšnja leta ležal sneg in solnce je tudi vanj sijalo, pa vendar ni šel mrak iz izb! Ga ni bilo nikdar mogoče prepoditi iz kotov. Letos pa ni mračne sence, letos je sama luč, povsod sama luč!

Ej, Jerica, saj ne gre iz snega, saj iz tebe gori! Od tvoje pesmi sili v hišo okrog in od smehljajev tvojih ustnic, Jerica, ali ne vidiš? Ej, ej, Jerica, mladi Dovžan ti je rož nasadil v srce in ti svetlobe nasul vanj, da jo mečeš zdaj iz sebe in krog in krog sebe stresaš, da se kar blešči! In poješ celo, poješ, da strme dekliné in hlapani! Staremu Janezu je pipa ušla iz ust na tla, ko te je začul peti par dni po Dovžanovem odhodu. In je z glavo odkimaval, ker se mu ni hotelo prav zjasniti. Se odkimava, stari Janez, še, ki je v njegovih rokah Žerjavina zrastle pod očetovimi in tvojimi vajeti, Jerica, odkimava, ker nima več mladega srca in ne ve, kako samota tišči in peče! Ti pa veš, Jerica, da je zdaj te samote kraj in da se prične druga samota, samota v dveh, ki bo v njej Jerica druga imela, kraljica na Žerjavini kralja, da ji na tronu dolgčas ne bo kakor dozdej!

Kako gori Žerjavina in beli dom v snežnem bregu! Jerica stoji na hribu za hišo, ob drog s stekleno kroglo se naslanja — krogla je eno samo solnce, majhno, ali svetlo, da je žarenje njeno vidno notri v jeseniški greben! — in se po svojem kraljestvu razgleduje. Kje je, ki mu je kos? In gleda mejo in kraljestvo v njej: izpod Golice se je kakor voda ob povodnji razlilo in na desno seglo mimo Petelina pod Rožico čez Zavrh in Zajamo notri v dovške rovte in je Plavškemu rovtu globoko v dolini mejo delalo, pa zavilo vprek, ugriznilo v Martinčev boršt in se spustilo v globel na kolovoz. Le Burjevčev jezik še liže vanje tam doli; pa pravijo, da ga Jerica kmalu izpuli, že baranta z Burjevčcem zanj. In teče dalje do izvira Jesenice, da se v teku v ledeni vodi ohladi, pa se mimo Šimenčeve gmajne v breg zapodi, da se šele ob Jeklu ustavi in pod Golico umiri v dnu čeri, ki na njih čepi spodnja goliška koča!

Lepo je tvoje kraljestvo, Jerica, prelepo in lepo kraljico ima Žerjavina! A zdaj še lepši obe: ker se pripravljata na sprejem kralja, ki je Jerico-kraljico samoti otel! In kralj prinese novih zakladov: samo z roko bo segel, pa bo šla meja Žerjavini v dalj in v šir in se bo ujedla šele daleč v svetokriškem, da bo segla široko v dve fari. In iz dovške strani se stopi vanjo Polajnarjeva senožet, pa Hlebajnov del in bo šla Žerjavina še v tretjo faro! Ej, Žerjavina, kje je, ki ji je kos?

Jerica gleda v dovško stran. Čez rob gmajne ji blešče v obraz velikani iz Triglavske strani in notri do Jalovca in Mangarta ji še reže oko; in se ne utegne muditi ne pri špičastem Špiku, ne v triglavem Triglavu, za napihnjeno Ponco se niti ne zmeni ne! Kar brž zdrkne po Špiku navzdol in se v mislih spusti ob Aljaževem domu po Vratih, da se skozi Mojstrano v Dovje zaleti in tam ustavi, kjer Ivan kubike meri in misli nanjo, kralj na svojo kraljico!

Urno steče Jerica po bregu v hišo. Videlo se ji je, kakor da v dolini nekdo gre. Ali ni mu razločila ne hoje ne postave. Zato ve, da ni Ivan. Stopi v hišo in se zasloni z rokama na mizo. Raz prst se ji zasmeje zlati obroček z rdečim rubinom: zlata vez, ki ji jo je bil dal Ivan v potrdilo ljubezni in

zvestobe, ko je bil zadnji bart na Žerjavini. Bilo je, kakor da ji je z malim obročkom vklenil srce in ji v rdečem kamnu svoje dal! Tako je Jerica vsa polna ljubezni in sreče, tako je vrgla raz sebe samoto enega samega, da se uklene v blaženo samoto dveh! —

Na pragu nekdo stapa sneg raz nog. Kdo neki bi bil? Pa že sliši:

»Hej, Jerica, kje tičiš danes?«

Jeseniški gospod!

Jerica misli do vrat, pa se že skoz nje prismeje dobrovoljni obraz jeseniškega gospoda izpod visoke kučme in za njim se primota velika, obilna suknja in noge v visokih škornjicah.

»No, Jerica, dober dan!«

»Hvaljen Jezus, gospod župnik! Pa kar sami?«

»Ali me ni dovolj? Saj Jeseničani pravijo, da njihov gospod zadnja leta kar siloma v široko rastejo. Ker v višino ne smejo, sicer bi šli vsi podboji!«

»Ej, ni tako hudo, gospod župnik!«

»Je, je, šmentano je hudo, ko se ženem z vso težo v ta breg, da bi skoro dušo izpustil! — Jerica, toplo pa imaš tu notri, toplo!«

»Peko imamo, peko! Brž odložite, da se ne stopite v vročini!«

»Čaj, vzemi tole kučmo, pa jo otepi v veži! Cel voz snega je na njej. S kajže sem ga ujel, pa niti utegnili otresti!«

Brž so bili iz suknje in sedli za mizo. Jerica pa jim je ponudila kozarček in svežega kruha zraven, da si dušo privežejo.

»Hej, Jerica, kaj pa ta-le? Nisem ga še do danes videl!« vprašajo in kažejo na prstan, ko jim Jerica znova naliva.

Jerica zardi in ne ve, kam bi pogledala.

»Ali je ženinov?«

»Da.«

»Se res možiš?«

»Mislila sem že k vam, da vam povem, pa nisem prav utegnila.«

»Zato sem pa moral danes jaz k tebi! — Ali je Hlebajnov z Dovjega?«

»Je! Ivan.«

»Sem-le sedi, Jerica, pa mi po pravici povej in odgovori!«

Plašno pogleda Jerica, a vendar uboga in sede na stolico.

»Ali sta že domenjena?«

»Sva. Morda bi po božiču prišla po oklice.«

»Ga dobro poznaš?«

»Poznam. Dober je. In rad me ima!«

»Meniš? Prav bi bilo! Ali vendar, če nima tvojega grunta rajši ko tebe? Žerjavina je prelepa!«

»Ni mogoče! Je drugačen ko drugi. Še nikdar ni povprašal.«

»Ni?«

»Saj ima sam dovolj, pravi. Lesna mu dobro gre.«

»Meniš?«

»Pravi sam in drugi govore!«

»Ti, Jerica, ali te je zadnji čas kaj vprašal radi denarja, ali pa kakšnega podpisa?«

»Ni!« začudena odgovarja Jerica. Ne ve, kam hočejo gospod.

»Poslušaj, Jerica! Včeraj pride k meni gospod kaplan, ki ima hranilnico in mi pokaže prošnjo Ivana Hlebajne z Dovjega za menično posojilo. Za stotisoč dinarjev. Tu v prošnji je stalo, da mu boš ti prvi porok.«

»Jaz!«

»Ti, da! In drugi Kobentar iz Hrušice.«

»Nič me ni vprašal, niti najmanj kaj omenil!«

»Čudno!«

»Saj vendar veste, gospod župnik, da ne bi tega za nič! Sem komaj izčistila Žerjavino v gruntnih bukvah in nikdar več, dokler bom jaz gospodar, se ne bo pisalo nanjo dolgov ali podobnega! Za nikogar ne!«

»Mislil sem si; zato pa sem danes prišel sam sem gori k tebi. — Jerica, kako da mi nisi poprej povedala o vajinem znanju?«

»Dvakrat sem bila doli, pa vas ni bilo doma. Potlej sem si pa mislila: saj itak kmalu stopiš doli za maše plačat, pa ob tej priliki poveš, kako in kaj.«

»Škoda, da nisi prišla takoj! Marsikaj bi ti bilo prihranjeno. — Ali ga imaš rada?«

»Bolj ko samo sebe, gospod župnik!«

»Zlo je to!«

»Čemu vendar?«

»Ali ti ni po vsem tem dovolj jasno, kar sem ti dozdej povedal? Ali ne vidiš, da jemlje Žerjavino, ne tebe?«

»Ivan? Nikoli!«

»Poslušaj, Jerica! Če ne dobi posojila, ki ga je zaprosil pri nas, mu še letos vse prodajo in še polovico ne bo kritega!«

»?«

»Da, da, Jerica! Žalostno, pa resnično! Dovška posojilnica mu ne da nič več. Zato je v našo pritisnil. In tudi poroka ne dobi, nikogar. Zato je zadnji čas, da vzame Jerico in Žerjavino dobi ž njo! Razumeš?«

»Saj ne morem verjeti, gospod župnik! V glavi se mi vrti, če se zmislím! Ne, ne, saj ni res, gospod župnik, recite, da ni!«

»Je, Jerica! Pa ni še to vse! — Glej, Jerica, slutil sem že dlje časa, da se nekaj kuha na Žerjavini, slutil že tedaj, ko sem te vprašal, kdaj se omožiš. Ker sem vedel, da ti v samotni zmrzne srce, ako ostaneš sama, ker si mlada še in se ti življenja hoče in vsega, kar more in mora imeti Žerjavine gospodarica. Pa prehitela si me! Zdaj je pa zlo, zlo, Jerica!«

Jerica je blede ko zid in ne more spregovoriti niti besedice. Srpo in topo strmi v gospoda, ki mu pot obliva čelo: ne od vročine, ampak od rane, ki jo je in jo bo usekal v Jeričino srce!

»Pa sem šel, ko sem bil zvedel bolj natanko in popazil na tvojega ženina . . . — Ne glej me, Jerica, tako strašansko, sicer ne bom mogel povedati! — Mirno poslušaj, govorim ti resnico, kakor je Bog resnično nad nami, golo resnico ko ti pri spovedi; poslušaj, sodi in presodi mirno, ker hudo bo, kar ti bom povedal.«

Jerici goré oči in v obrazu ni krvi. Z rokama lovi rob mize in vanjo tišči.

»Hlebadna je nekaj časa dobro vozil. Ali prevzel se je. Lep in mlad in skoraj bogat je menil, da je ves svet zanj. Zato je denar rad našel pot od njega stran. Pijače in kočije, izleti v Ljubljano — doma se je znal potajiti — in na koroško ter italijansko stran, pa ženske in družčina, vse to mu je pričelo piti kri. Prišle so izgube v trgovini, izguba pri liri, padec cen in podobno, saj sama veš, kako je z lesom zadnje čase in pričelo ga je daviti. Skušal je tukaj, skušal tam, ali nikjer mu ni prav uspelo. Vendar je nekako ril naprej; na zunaj še lepo in raznešeno! Ali vedno ne gre tako dalje! Začel je gledati po rešitvi. Spravil se je nad bogate neveste. Pri Potočniku na Potokih, pri Šmercu v Mojstrani, v Gorjah pri Černetu, na Rečici, povsod je poskušal, ali nikjer mu ni uspelo, ker dolinke so zvite in ne verjamejo hitro. Še bolj pa bogati očetje tišče dobro palce na svojih listnicah. Pa je zvedel, da si ti sama, brez očeta in je poskusil. Žal, je skoro uspel! Kar ustrašil sem se, ko sem zvedel!«

Jerica je grabila z roko v srce.

»Bil je tako zvit, da je prebrskal vse gruntne bukve in do zadnje krave Žerjavino pretipal. Našel je, da je težka dovolj. Mi je pravil sodnik. In do-dejal, da se je bil bahal: da gre rovtarsko kraljico lovit. Njemu v obraz, ko ga

je prijel za plačilo tožnikom, je dejal, naj malo počakajo, dokler se ne ugreje na Žerjavini, potem bodo vsi prišli na svoj račun. Seme grdo!«

Debele solze so padale raz Jeričinih lic na mizo pred duhovnega gosпода, ki mu je samemu srce v grlo sililo, da si je nalil kozarček in izplahnil grenko, ki je vrelo na vrh, nazaj doli.

»Hudo je, Jerica, bridko! Ali še hujše pride! Ne zameri, da ničesar ne zamolčim. Bolje prej, ko prekasno!

Včeraj popoldne pride k meni mlado, blede dekle. Preplašeno je potrkala in tiho rekla: Hvaljen Jezus. Ko povprašam, kaj bi, stopi predme, se skloni nad roko, da jo poljubi, pa se zgrudi predme na koleni in na glas zaihti.

»No, kaj je hudega, dekle?« vprašam. Težko mi je, če ženska joče. Ni mogla izdaviati iz sebe, ubožica splašena. Končno jo le umirim in pripravim, da sede na stol in izvlečem iz nje. In mi je pravila:

Prečastiti, iz Mojstrane sem, Bajtarjeva. Dve leti sva se imela s Hlebajnovim Ivanom rada in vse mi je bil in umirala sem za njim, ker mi je lepo govoril. Obljubil mi je zakon. Pa sem norela za njim, čeprav so oče kleli in mati jokali, da ne bo nič prida iz tega. Znorel me je bil čisto in dobil od mene vse. Spomladi se mi je rodilo, nebogljeno, deklica, in od takrat ni hotel biti Ivan nič več moj. Niti blizu ni prišel več. Tožiti sem morala, a mi je sodnik dejal, da mu nima kaj vzeti, ker nima ničesar več. Ponižala sem se — beda je bila prevelika, oče bolni, mati nadložni, polja za ped, jaz sama pa upehana od sadu greha in bolečin spoznanja — in sem šla k njemu. Klečala sem pred njim in ga rotila, naj mi da čast nazaj, naj me namreč reši in poroči kot je bil obljubil. Pa se mi je v obraz zarežal: beračice nočem, sama glej! Čemu si tiščala za menoj! Dobim drugih, bogatih na izbiro! Še sem prosila, naj mi vsaj pomaga, da mi dete od gladu ne umrje. Tembolje, mi je zalučal v obraz, zate nadloga manj, zame dve! Ko sem še prosila in jokala s povzdignjenima rokama pred njim, me je pustil in odšel. In ko sem še klečala, ker doumeti nisem mogla, je prišel nazaj, pa me je vrgel skozi vrata, da sem s čelom udarila v tla in zalučal za menoj: Še enkrat mi pridi, z bičem te poženem, — in pristavil psovko, ki je zbolela bolj od biča. — Zvedela sem, da se ženi pri mladi Žerjavici. Poznam jo, dobra je in prišla sem k Vam, prečastiti, da Vam povem; njej ne morem, ker me je sram. Povejte ji in jo sramote obvarujte!

Tako mi je pravila. Vso noč sem prečul v mislih nate, Jerica, in danes sem prišel, da ti čistega vina natočim!«

(Dalje prihodnjič.)

ROŽNI DOM

F. G.:

Pred „žegnanjem“ v Rožnem domu.

Hudobneži radi zabavljajo, da so ženske najbolj sitne takrat, kadar imajo peko. Kadar pa je »žegnanje«, takrat pa še cvrejo, o potem pa celo ni obstati pri njih! Tako nas sodijo in obsojajo in ni pomagalo prej, da jih je Stana povabila: »Pa prevzemite vi našo peko, zraven pa še vse snaženje in pospravljanje, me se bomo pa učile ob vaši potrpežljivosti!«

Prav pred »žegnanjem« pa se ni varno kregati z ženskami, zato se še kar hitro pobotajo. In na sopraznik v preteklem tednu ni bilo treba veliko prositi, da je najstarejši brat prebelil izbo. Mati zahtevajo namreč, da je delo opravljeno vedno kakšen teden pred praznikom. Pozneje včasih dežuje, da se nič kaj dobro ne suši ali pa priganja delo na polju in ni časa, ostajati doma.

To bi bilo pa tudi prežalostno, da bi ne prebelili; saj se nikakor ne more prav počediti, ko je ves zid umazan od muh.

Z beljenjem je eno največjih del opravljeno. Le na soboto pred »žegnanjem« ne gre Stana nikdar v polje. Vsak čas mora materi kaj pomagati v kuhinji. Vse snaženje pa tudi ne more odložiti na popoldanske ure, da bi morala potem hiteti pozno v noč in bi bilo še vse le na pol narejeno.

Navadno že dopoldne pospravi dvorišče. V Rožnem domu imajo pa shrambo tudi za poljsko orodje. Tamkaj je vsako orodje spravljeno na določenem mestu. Zato se tudi nikdar ne zgodi, da bi delavci šele iskali orodje ali ga popravljali, kadar je treba prijeti za delo. Ne več veliko, dobijo pa se še veže po kmečkih domovih, kjer so pod stopnicami nametani sesuti škafi, raztrgane košare, zlomljene grablje in umazane cunje in še drugačna ropotija, vse na enem kupu. V Rožnem domu tega ni. Tudi pokvarjeno orodje spravijo v to shrambo, da se ne valja pod nogami. Ob slabem vremenu in pozimi pa oče vse to sami popravijo. Torej, vse orodje, ki bi bilo morda ostalo na dvorišču, Stana pospravi v shrambo, potem pograbi listje pod drevjem in pomete vse dvorišče. Pred prazniki poriba tudi mizo pod orehom in pa klopi; tukaj se najrajši zbirajo ob nedeljskih popoldnevih možakarji in se pogovarjajo, kako je doma in po svetu. — Nazadnje pa stopi z metlo še krog in krog hiše in omete vse pajčevine. Da, ti pajki, s temi se Stana ne sprijazni! In kakor je drugače usmiljena, pajku nobenemu ne pusti živeti. Je pa tudi res, kar Stana ve iz lastne skušnje, da bo tujec prej videl skrito pajčevino kakor domačin in potem si pač ustvari primerno sodbo o dekletih, ki trpe »snubače« pri hiši.

Po kosilu začno mlajši bratci in sestrice vse važnejše hoditi okrog hiše. Mati in Stana sta šli zamesit za bobe; ako pa sedaj ne bodo pridni, potem ni treba pričakovati pokušnje takoj iz ponve.

Med tem, ko testo vzhaja, Stana pospravi in poriba v sobi in v veži. Ko je poribano, natakne v sobi oprane zastore; ne veste, kako so lepi, z rišelj vložki po »Vigredni« prilogi; na mizo pa pogrne tisti prt, kateri se njej zdi najlepši: saj vso sobo poživijo rdeče-modri nageljčki, katere je v prt uvezla.

Šele, ko je cvrenje končano, poriba Stana tudi kuhinjo; prej bi nič ne izdalo, ker malčki venomer cepetajo semtertja.

Solnce že zahaja, v zvoniku so že davno nehali potrkavati k prazniku, Stana pa še vedno dela. Šipe po vseh oknih mora še osnažiti. Ako bi to delala takrat, ko je vanje sijalo solnce, bi šipe postale motne in muhe bi jih tudi do noči spet onesnažile. — Ko hodi od okna do okna, od vseh hiš že tako dobro duhti in malčki iz vse vasi se zbirajo okrog nje in važno pripovedujejo: Pri nas smo pa danes cvrli. Zakaj? I, zato, ker bo jutri »žeganje«.

Tudi za Stano bo kmalu delopust. Še cveticam na oknih in pa na vrtu zalije, pa mimogrede natrga šopek za na mizo, potem bo pa že čas za večerjo. Sedaj se pač lahko pošteno oddahne po tolikem delu. Pa je tudi vkljub utrujenosti dobre volje, prav kakor možaki, ki ob flancatih pozabijo na zabavljanje.

Pa pridite jutri na »žeganje«, da boste videle, kako se imajo v lepem Rožnem domu dobro!

OD SRCA DO SRCA

Pomenki z gospo Selmo.

Odgovori na pisma.

Spominčica. Vidim, da si precej materijalistično navdahnjena; pa Te bo že življenje zmodrilo! Kakšno delo bi imela? Kuhala, sna-

žila, prala, likala, drva sekala in vse take stvari to, kar dela zdaj gospa sama. V vašem trgu mora biti od sile imenitno, ker celo pestunje tako dobro plačujejo. Najbolje potem, če si sama izbereš službo, ker za tako plačo in toliko prostosti, kakor jo Ti zahtevaš, grem tudi jaz prav rada služiti. Da bi se pri kateri

izmed teh družin, ki jih imam v evidenci, tudi nemščine naučila, Ti ne morem obljubiti, ker so izključno te slovenske. Posebne ure iz nemščine pa so tudi drage in ne vem, katera gospodinja Ti bo zaradi tega, če se zase učiš, še plačevala. Kdaj se misliš potem sama učiti, izdelovati naloge itd.? Gotovo zvečer, kaj ne; katera gospodinja Ti bo dovolila luč? Vidiš, da mislim na vse, ker vem, kako je v življenju in ga imam že dobršen kos za sabo. Edino, kar Ti morem svetovati: vzemi službo tam doma ali v bližini, potem se Ti bo sčasoma že kaj preukrenilo! Lep pozdrav!

Reza Kocjan. Dopisovati želiš? Le kar; jaz sem vedno pripravljena! Napiši dolgo pismo in mi ga pošlji, pa se bova gotovo prav dobro razumeli! Kaj si že dolgo v L. k. Z.? Ali so tam lepi kraji? Ali imaš kako prijateljico, da se z njo porazgovoriš? Kaj delaš ob nedeljah, Oglasi se v Z. četrto nedeljo popoldne ob 5. pri čč. ss. usmiljenkah, Gunduličeva 12, ali drugo nedeljo zjutraj ob pol 6. pri oo. jezuitih, Palmotičeva 33. V teh dveh krajih se zbirajo slovenska dekleta, da se ne odtuje domu in jim ni preveč dolgčas v tujini. Morebiti najdeš kako znanko? Bog Te živi!

Andreja. Prav lepo, da primeš za vsako delo! Delo je čast za dekleta in ima tudi toliko in tako prijetne zavesti, ko je storjeno. Gotovo si že sama to čutila. — Veseli me, da imate »Vigred« tako rade in jo težko pričakujete. Tudi meni se prav tako godi; ko pride, je ne denem iz rok, dokler nisem skoz z njo. Pri jedi imam v eni roki žlico, v drugi pa »Vigred«. Letos me prav posebno zanimajo »Razgovori pri gospej Eli«; vselej najdem notri nekaj zase. — Zdaj mi moraš pa tudi Ti zaupati, kaj imaš v »Vigredi« najraje! — Vsa raztresena si torej pri molitvi. Najprej morava pomisliti, če prostovoljno, t. j. da se rada mudiš v tej raztresenosti, ali pa le ne hote padeš vanjo, pa se takoj izkoplješ iz nje, ko se zaveš! Če je prvo, potem je to znamenje, da se na molitev nič ne pripraviš. Kakor za vsako važno opravilo, se je treba tudi za molitev pripraviti, ne zunanje, pač pa v mislih. N. pr., da se spomniš: z Bogom bom govorila, ali da se ozreš na sv. podobo, ki Te odtrga od vsakdanjih misli, ali, da za vsako molitev napraviš poseben namen, n. pr. da pomisliš na kakšno posebno veliko potrebo, svojo ali svojih (bolezen, nesrečo). Vselej pa gotovo začni molitev s prošnjo: Marija, poglej me, kako sem rečna; uči me moliti tako lepo, kakor si znala Ti! To zadnjo prošnjo prav pristrčno izreci zlasti pred petjem! Tu pa posebno pazi, da se združiš z glavnimi deli sv. maše, sicer je niiti nimaš! — Pred vsem drugim pa pomisli, kaj pravi katekizem o molitvi. »Molitev je pobožno povzdigovanje duha k Bogu.« Ne povzdigovanje rok, ne glave, ne oči, ne besede, nego duha, Tvoje notranjosti, Tvojega srca, Tvoje duše, Tvojih misli in želj. Res je, da je najlepša molitev očenaš, ker jo je učil Jezus sam; a če si zaradi besedila raztresena, ker je že tako znano in je že kar mehanično govoriš, pa se

potrudi za molitev, ki Ti jo narekuje srce, potem ne boš mogla biti raztresena, ker boš morala misliti. — Vedno pa si zvečer izprašaj vest, kako si molila čez dan, kolikokrat dobro, kolikokrat slabo, katero število je večje; potem pa sklep za naprej! — Mogoče pa tudi, da si tudi sicer površna? Potem je pa treba še drugačnega razmišljanja. Piši mi tudi o tem. Sicer pa le pogumno na delo!

Pozna vijolica. Veseli me, da si prišla med nas. Prav nič naj Te ne moti, če si preprosto kmečko dekle, žuljavih rok in vsa trudna od težkega dela. Znam ceniti trud in znoj, ki ga je vsak po svoje deležen sleherni zemljan. — Da si dobra in pridna, spoznam iz tega, ker si tako rada doma in se ukvarjaš s cveticami. — Ne odobravam pa tega, ko praviš, da si ničesar več ne želiš, ker se Ti doslej še ni nobena želja uresničila. Dva slučaja, ki jih navajaš, kažeta, da je bila božja roka vmes, ko se Ti ni želja uresničila. Mislim pa tudi, da bi bilo na svetu lepo hudo in žalostno, če bi se vsi dobri in plemeniti ljudje zaprli v samostan. Kaj pa bi bilo potem zunaj? Spomni se na evangelij o dobrem zgledu, da namreč ni primerno, če podvezemo luč pod mernik. — Gotovo Te je Bog hotel na tem mestu, na katerem si! Zdaj pa glej, da to mesto po svojih najboljših zmoglostih izpolniš! Pesmice sem oddala gospodični urednici in boš gotovo v uredniškem kotičku dobila odgovor. Le kmalu se zopet oglasi!

Smreka. Kakor sem omenila v 5. števil. »Vigredi«, sem se nedavno res mudila na Tvojem domu. Pa kakorkoli sem tudi gledala okrog sebe, Te nikjer nisem mogla opaziti. Le velika, močna gospa je hodila po hiši; gotovo Tvoja mama, ne? Vprašala nisem nikogar po Tebi, da bi Te ne izdala. Toda, čisto tiho na uho Ti povem: Prav lep je Tvoj dom! Vesela bodi in rada ga imej! — Ali si morebiti bila v tečaju? Ali si pridno pomagala pri lepi obletnici? Oglasi se vendar kaj!

Pomladna cvetka. Nič ne slišim več o Tebi? Ali si že izletela iz gnezdeca? Oglasi se, da vem, kje si!

Osamljena. Kako si se potolazila in na novo uredila svoj delokrog? Piši obširno, saj veš, da me zanima!

Pozebajoči koprivi, ki je pa med tem časom menda vendarle zmrznila, prav lep pozdrav!

Ina. Nič mi nisi sporočila, kako je bilo pri izpitu in kaj zdaj nameravaš! Sporoči mi, da vem, kje boš!

Samotarka. Torej je bilo le prav, da si čakala! Bridka ugotovitev, kaj ne? Pa naj Te ne stró dejstva, ki si jih doživela! Nesebično se Ti gotovo zdi, če rečem, da tisočkrat zahvali Boga, ker je prišlo pred poroko do katastrofe! Vem, da hočeš še zdaj samo pomagati, se žrtvovati; toda vedi, da Ti tega ni treba, prav res ne! Povedati Ti moram celo več: tudi, če se bolezen preokrene, popravi, pozdravi, pod nobenim pogojem ni misliti na zakon. Živčne bolezni so strahovito skrite in pri katerikoli priliki, ko človek najmanj misli,

se rade zopet pojavijo. Osobito je treba paziti glede potomstva; kako naj starši dajo svojim otrokom tega, česar sami nimajo? Prav iskreno Te prosim, opusti vsako dosedanjo misel in namero! To je žrtev, večja in potrebnejša kakor ona! — Seveda sem Ti tu odgovorila samo s suhimi protidejstvi, ki Ti zdaj na noben način ne zadostujejo, Ti nočejo v glavo; še manj k srcu. A vedi, da govorim iz skušnje najbližje svoje okolice; gre za stvar, imena so postranska stvar! Če ti je v uteho, piši mi še in obširno ter kmalu! Te dni mnogo molim za Te in Tvoj srčni mir. Bog s Teboj!

Tončka. Seveda, si naša, vsa naša in si že kar čisto v našem kotičku! Upam, da Ti bo »Vigred« pomagala preko marsičesa in Ti nadomestila marsikaj, kar moraš zdaj pogrešati. Ali Te nihče ne ovira, da živiš po katoliških načelih? Tega na noben način ne bi smela opustiti! Ali imaš kaj knjig, ki Ti Tvoje naziranje bistre in poglobljajo? Varuj se protestantskih! Večkrat piši, da se o vsem porazgovoriva! Ali boš res ostala tako dolgo v tujini? Prav pristrčno Te izročam božjemu varstvu!

Slovenka. Samo tako kratki pozdravi mi pa res niso všeč. Čemu pa imamo »pomenke«?

VIGREDNICA = GOSPODINJA

Naša hranila.

Še o sadju. Kjerkoli se razpravlja o ljudski prehrani, vedno se poudarja, kako važno hranilo je sadje. Zato ne bo odveč, če o tem spregovorimo.

Redno uživanje svežega, zdravega sadja je že marsikoga ozdravilo težke želodčne in črevesne bolezni. Sadna kislina krepi želodec, blagodejno in pomirljivo pa vpliva tudi na živce.

Dobro je, da se vkuhanje sadja kolikor mogoče udonači, da imamo bolniku kaj nuditi. O pravilnem sušenju sadja smo razpravljali že v »Vigredi« št. 8. Potrebno se nam pa zdi naše gospodinje opozoriti tudi na shranjevanje poznega jesenskega in zimskega sadja.

Ob dobrih letinah ljudje navadno sadja ne znajo ceniti in obrniti splošnosti v prid. To se vidi posebno tam, kjer je slaba gospodinja. Sadjje leži vse križem pod drevjem, zdravo in objedeno, mnogo ga zgrije, tam so tudi pozimi police in skrinje kmalu prazne. Nepravilna uporaba sadja je mnogo mnogo kriva, da se naše sadjarstvo ne razvija tako kakor bi bilo želeti. Narod trpi vsled tega vsako leto veliko gospodarsko škodo in to zgolj zaradi zastarelih nazorov in nerodnosti, pa tudi zaradi zanikrnosti.

Sadjarstvo nam bo donášalo dobiček le tedaj, ako razločujemo kdaj zori poletno, jesensko in zimsko sadje, in da poznamo tudi trpežnost, t. j. kako dolgo moremo ohraniti svežega.

Poletno sadje vseh vrst dozori že na drevju in moremo nekatero ohraniti sveže komaj par dni. Jesensko sadje je nekoliko trpežnejše. Zimsko sadje — zlasti jabolka in hruške — to ne dozori toliko na drevju, da bi bilo takoj užitno; več ali manj časa mora dozorevati v shrambi. Popolnoma dozori včasih šele v več mesecih. Pomniti pa moramo, da je pri spravljaju takega sadja treba posebne pazljivosti. Čim dalje ga pustimo na drevju, tem večjo trpežnost dosežemo. Zim-

ske hruške in kosmače spravljamo v oktobru. Lahka slana jim ne škoduje.

Vsako sadje, katero mislimo ohraniti sveže, moramo trgati (obirati). Ako ni pri hiši obirača, moramo imeti primerno lestvo ter obiramo sadje z roko, in sicer vedno v suhem vremenu, a ne v prehudi vročini. Vsak sad utrgamo s pecljem vred. Obrane sadja ne smemo pretresati z ene posode v drugo, temveč ga oprezno z roko prekladamo.

Ko je sadje odbrano, ga spravimo v shrambo. Shramba naj bo snažna, hladna in primerno vlažna, ne premokra, da sadje ne gnije, in ne presuha, da ne vene. Najprimernejša je temna in zračna klet. V njej pa ne smejo biti predmeti, ki izhlapevajo in imajo močan duh, n. pr. kisló zelje, repa itd.

Občutljivejša in dragocenejša jabolka in hruške položimo na police na muhe in tako, da se ne dotikajo med seboj. Trda, neobčutljiva zimska jabolka pa lahko nakopičimo precej na debelo.

Shranjeno sadje moramo vsaj enkrat na teden pregledati. Ob lepih zimskih dneh zračimo shrambo (klet) ter skrbimo za primerno toploto in vlago.

Za razpošiljanje svežega sadja so za občutljivejše vrste najbolj primerne majhne pletene košarice, za trdnejše vrste pa zaboj ali sod. Sadjje moramo vložiti v posodo tako tesno, da se pri prevažanju ne more premakniti noben sad.

Preden pričnemo v posodo vlagati sadje, jo moramo obložiti s papirjem. Dno in pokrov obložimo za prst debelo z lesno volno ali mehko slamo. Paziti moramo, da vložimo v eno posodo le ene vrste sadja in enako debelo.

Pri nas pridelujemo še vse premalo boljšega jesenskega in zimskega sadja, zato se tudi kupčija s svežim sadjem ne more prav razviti. Upajmo, da se bo s prirerjanjem kmetijskih in posebej še sadjarskih tečajev tudi to obrnilo na boljše.

Gobe spadajo k rastlinski hrani. Nad 40 vrst užitnih gob poznamo v Evropi. Pa tudi

neuporabnih in strupenih gob je veliko vrst. Zato moramo biti pri nabiranju ali kupovanju gob zelo previdni. Pravilo bodi: Ne kuhajmo gob, o katerih z gotovostjo ne vemo, da so uporabne.

V naših krajih je uporabnih gob čedalje manj. Temu pa so krivi nabiralci gob sami, ker jih iz zemlje rujejo in s tem uničujejo neštete, kakor nit tanke koreninice, ki so včasih razporedene komaj 2 do 5 cm pod površino zemlje. Gobo odrežemo z nožem tik zemlje, tako ostanejo nežne koreninice, ki so za nadaljnjo rast gob velikega pomena, čisto nepoškodovane.

Glede redilnih snovi, ki jih vsebujejo gobe, so mnenja zelo različna. Res je, da imajo precej beljakovine, ki je pa težko prebavljiva. Ljudje, ki so bolni na želodcu, naj gob sploh ne uživajo.

Najokusnejše so sveže gobe. Paziti pa moramo, da niso prestare ali celo napol gnile. Ker moremo sveže gobe le malo časa ohraniti (nekatero komaj 24 ur), jih za poznejšo rabo sušimo. Sušimo navadno jurčke, ki ne smejo biti nagniti ali črvivi. Preden jih zrežemo na tanke listke, jih lepo osušimo. Suhe gobe imajo dober okus in lepo barvo, ako jih na vročem solncu naglo posušimo. Slabo posušene gobe so zdravju škodljive. — Posušene gobe hranimo v vrečah na suhem in zračnem prostoru.

Drobci iz gospodinjstva.

Nedeljski jedilni listi.

I. jedilni list:

Mesna juha z zdrobovimi cmoki, krompirjev pire (»Vigred« št. 1., 1927.), paradižnikova omaka.

II. jedilni list:

Zelenjadna juha, češpljev štrukelj.

III. jedilni list:

Zeljna juha, češpljevi cmoki.

Zdrobovi cmoki. Dve celi jajci zžvrkljaj v skodelici v peno. Nato vmešaj toliko pšeničnega zdroba, da dobiš gosto tekoče testo. Skodelico pokrij in pusti testo stati eno uro. Potem zajemaj testo s kavino žličko in kuhaj cmoke 10 minut v juhi, da lepo narastejo.

Zelenjadna juha. Zreži na drobno peteršilj, korenje, zeleno, karfijolo, kolerabce in kuhaj v slani vodi. Dodaj tudi na koščke zrezan krompir in paradižnik. Na masti zarumeni tri žlice moke, žlico dobro zrezane čebule in malo česna. Prežganje zalij z zelenjavo in vodo, v kateri se je kuhala. Dodaj malo kumne in pusti še par minut vreti.

Zeljna juha. Na tanke rezance zreži zeljno glavo. Zrezano zelje popari in kuhaj v slani vodi. V kozici zarumeni na masti dve žlici moke, eno žlico dobro zrezane čebule in zmešaj v zelje. Dodaj eno žličko kumne, dve žlici kisle smetane ter pusti še par minut vreti. Prideni še opečnega kruha in daj na mizo.

Paradižnikova omaka. Kuhaj 6 paradižnikov v slani vodi. Na masti zarumeni tri žlice moke. Ko so paradižniki kuhani, jih pretlači v prežganje z vodo vred. Dodaj par koščkov sladkorja ter pusti še par minut vreti.

Češpljev štrukelj. Napravi ga kakor češnjevca. (Glej »Vigred« št. 7, l. 1927.) Mesto češenj vzemi drobno zrezane zrele češplje.

Češpljevi cmoki. Skuhaj pet krompirjev, jih olup in pretlači na desko, dodaj eno raztepeno jajce, košček (8 dkg) presnega masla ter vse skupaj pregneti. Dodaj še moke, gneti naprej, da dobiš mehko gladko testo. Razvaljaj ga kakor za debele rezance ter zreži na štirioglate koščke. Češplji odstrani koščico, jo nadomesti s koščkom sladkorja ter položi na krpicu testa. Testo dobro zvij in napravi okrogle cmoke. Kuhaj jih v slani vodi 6 do 8 minut. Preden jih daš na mizo, jih zabeli z ocvrtimi drobtinami.

ORGANIZACIJA

Iz orliške centrale.

II. stadionska loterija. Sestre, druga stadionska loterija nas kliče! Vse ste videli ob stadionski prireditvi, koliko je napredovala stavba, ki naj bi bila poznim rodovom priča orlovske podjetnosti in velike radodarnosti slovenskega naroda. Ze pri prvi loteriji ste pridno prodajale srečke in mnogo pripomogle, da je loterija tako dobro uspela. Smelo se obračamo zopet na vas, da s priznano vneto in požrtvovalnostjo zopet greste na delo. Vsem krožkom so bile srečke že odposlane. Ne mirujte, dokler ni zadnja prodana! In ne samo to; naročite še novih srečk, tekmutje med seboj, katera jih bo več razprodala!

Denar nakazujte takoj po priloženih položnicah! Na delo torej in Bog živi!

Kmetijsko-gospodinski tečaji. Krožki in društva, ki so zahtevali pojasnil za kmetijsko-gospodinske tečaje, naj takoj pošljejo izpolnjeno in podpisano prijavnico! Jesenski tečaji se prično 1. oktobra, zanje so prijave že zaključene. Zimski tečaji pa se prično 7. januarja; ker je nekaj tečajev za to dobo že prijavljenih, prosimo, da se ostali krožki in društva čimprej odločijo, sicer bo prepozno. Sestre, dekleta in mlade gospodinje, zavedajte se, da je gospodinska izobrazba za vas najbolj potrebna! Porabite priliko, ki se vam nudi v lastni organizaciji!

Sestre sestram.

Orliški krožek Žižki. Pred leti je napačil dan veselja tudi nam prekmurskim dekletom. Težek je bil začetek. Tri leta že obstoja naš krožek in vedno se je boril za svoj obstoj. Sedaj pa, ko nam je zasijal žarek novega upanja, si oglasimo prvič v naši »Vigredi«.

Prišel je sejalec, ki seje seme v trda, še nerazorana tla. Zastonj smo se trudile dosedaj same, čakale smo pomoči, brez katere itak ne more biti mlado dekleško srce, naj še s tako gorečo ljubeznijo hrepeni delati v organizaciji. Pred kratkim smo dobile zaželjeno pomoč v osebi duhovnega voditelja g. kaplana Meška. Z njim je prišlo novo življenje, nova pomlad, ki bo dala toplo poletje uspešnega dela v krožku. Da naš krožek ni propadel sam zapuščen in preziran, se moramo zahvaliti predvsem ljutomerski orliški srenji in sestri Franci Babič, ki nam je bila vzorna svetovalka.

Drage sestre! Zanimalo vas bo, kako delamo sedaj. Predvsem povem to, da nas je članic 20, mladenk 28 in gojenk 16. Imamo tudi pevski zbor. Sedaj v poletju imamo mesečne sestanke, seje vsakih 14 dni, telovadimo tedensko dvakrat, v prosti naravi seveda, ker še nimamo društvenega doma. Orliške praznike skrbno obhajamo. Materinski dan smo imele celo dvakrat, toliko je bilo ljudi. Spored je obsegal petje, deklamacije, govor, igro in simbolične telovadne točke in pustil v gledalcih globok vtis, nam pa še večje veselje do tihega a smotrenega dela. Tamburaški zbor bratov Orlov nam je vedno pomagal. Napravile smo na Petrovo tudi izlet na Hotico, kjer smo z br. Orli nastopile pri procesiji, pozneje pa smo priredile majhen nastop s prostimi vajami, z idilično »Dvignite Orli« in z mladenkami. Ljudstvo, ki je prvič gledalo naše vrste, se je čudilo in nas še vabilo k sebi. — zaupanjem gledamo v bodočnost žižkovske Orlice. Upamo, da se bo pod predsedstvom našega delovnega voditelja naš krožek razcvetel prav lepo. Ljubi Bog naj pa naše delo blagoslovi! Bog živi! —

Krožek Višnja gora. V Višnji gori je umrla po dolgem bolehanju zadnji dan maja s. Rozika Morel. Umrla Rozika je bila v zdravih letih vzor Orlice. Kako spretna je bila na odru, kako pridna in podjetna za vsako delo! Gotovo pa je zaradi svojih notranjih in duhovnih vrlin tako zelo ugajala Mariji, da je prišla ponjo zadnji dan v svojem prelepem mesecu, da jo popelje v rajske višave. — Na zadnji poti so jo spremili bratje Orli in sestre

Orlice polnoštevilno. V imenu krožka se je ob odprtem grobu poslovila od prerano umrle s. predsednica. Z Bogom, Rozika, in na svidenje!

Poljane nad Škofjo Loko. Dočim smo lani s ponosom beležile napredek in uspeh pri našem delu, moramo letos — žal — poročati le žalostne stvari iz naše srede. Naš krožek, se zdi, je letos preстал krizo, ki mu je pretila s smrtjo. Krizo so povzročili notranji in zunanji vplivi. V naši notranjosti nam je zmanjkalo pravega ognjenega navdušenja za delo, ki ga zahteva napredek krožka in nas samih. Toda še čutimo v sebi moči, s katerimi se hočemo pognati do zadnje sile na novo delo. Prihodnje leto mora cveteti, rasti in uspevati novo življenje — in potem pričakujemo sadov. — Izgubile smo tri najboljše moči, in to je zunanji vzrok naše zaostalosti in nedelavnosti. Naša najboljša sestra, večletna predsednica M. Frlan nas je zapustila — telesno, z dušo ostane med nami — prisilila jo je skrb za vsakdanji kruh. Z njo smo izgubile delavko, ki je po svoji požrtvovalnosti nenadomestljiva. Zelo nas je užalostila izguba s. načelnice M. Klemenčič, ki je odšla od nas za vedno. Iztrgala jo je smrt iz njenega delokroga. Tretja naša, ki je tudi zelo, zelo veliko storila za naš prosep — bila je prej več let načelnica — pa se je poročila in odšla v Ameriko. Vsem trem smo dolžne obilno zahvalo in trajen spomin. — Sedaj pa smo same, postavljene tako rekoč na poskušnjo, ali smo sposobne za življenje, ali pa smo obsojene na umiranje. Sestavile smo nov odbor; na tem sloni sedaj mnogo, toda ne vse. Veliko je odvisno od sester izven odbora. Ako te hočejo delati kar odbor sklene in priporoči, potem je upanje na uspeh. Odbor se zaveda svoje naloge, težavna je in preobsežna za njegove moči. Da nimamo našega duhovnega vodje, ki nam povsod pomaga, kjer je največ treba, bi obupale. Od tega ne smemo pod nobenim pogojem. Sestre! Vrzimo se z vso silo na delo, naj je še težavnejše, nekaj moramo doseči in dosegle tudi bomo kljub vsem onim, ki nas črtijo in ob vsaki priliki zabavljajo in nas smešijo (naj si bo to že v železniškem vozu, ko gremo od prireditve ali kjerkoli). Dvignimo roke, primimo za delo! Letos nismo tekmovale — spredaj navedeni vzroki nas oproščujejo (če po pravici?), zato tudi ne moremo nikjer nastopati. Drugo leto pa bomo, zato, ker hočemo, a hočemo zato, ker moramo. — Bog živi!

Izhaja vsak mesec. — Za članice je list plačan s članarino, za druge znaša naročnina 25 Din; za inozemstvo 32 Din. List izdaja Slovenska Orliška zveza (Anica Lebar) v Ljubljani. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljudskem domu.

Odgovorna urednica: Zvona Primčeva.

Za Jugoslovansko tiskarno: Karel Čeč.

NOVA ZALOŽBA

LJUBLJANA, KONGRESNI TRG 19

Vse
pisarniške potrebščine
Vse knjige

PRIPOROČAMO
NAŠO DOMAČO

KOLINSKO
CIKORIJO!

Zavarujte svoje življenje, poslople, premičnine, pri

Vzajemni zavarovalnici
v Ljubljani, Dunajska cesta 17

Podružnice:

CELJE

Breg št. 33

ZAGREB

Pejačevićev trg 16

SARAJEVO

Vrbanja ulica št. 4

TISKARNA: JUGOSLOVANSKA KLIŠARNA:

izdelovanje vseh vrst tiskovin, knjig, revij, priprosti in umetniški tisk v eni in več barvah

LITOGRAFIJA:

izvrševanje vsakovrstnih ilustracijskih del, eno- in večbarvnih, potom kameno-tiska, offset-tiska in aluminijevega tiska: plakatov, etiket, reklamnih tiskovin, vrednostnih papirjev etc., po lastnih osnutkih ali načrtih naročnikovih

**TISKARNA
V LJUBLJANI**

**ČRKOLIVNICA
GALVANOPLASTIKA
STEREOTIPIJA**

**PRVOVRSTNA IZVRŠITEV
UMERJENE CENE**

dobavlja vse vrste klišejev po risbah, perorisih, fotografijah, akvarelnih in oljnatih slikah za reprodukcijo v eno- ali večbarvnem tisku, v poljubni velikosti in obliki

BAKROTISKARNA:

enobarvni bakrotisk najrazličnejših umetniških ilustracij, časopisov, revij, albumov, propagandnih tiskovin, razglednic etc.

Ponosna sem

na svoje belo perilo.

Kdor hoče imeti enako snežno-belo perilo, mora uporabljati samo najboljša pralna sredstva. Tako sredstvo pa je samo „Gazela“-milo.

GAZELA MILO